

Eta Iluntziko baklan
nerbategen datat kantari:
«Dana emon bial' yako
mate dan azkatasunari»

(Lauaxeta: "ARRATS-BERAN",
Mendigoxaliarena; Bilbo.)

1935

αἰνοπαθῆ πατρίδ' ἐπόφομαι
(Anakreon)

3

Πλάτων

Πολιτεία

(Liber VII)

ὑπέρ τῆς σωτηρίας
τῆς πατρίδος

Πλάτων

Πολιτεία

(Liber VII)

Itzulpena:

Jon Gotzon Etxebarria

Hitzaurrea:

Federico Krutwig

ὑπὲρ τῆς σωτηρίας
τῆς πατρίδος

liburu-sorta

GERNIKA

Bizkaiko Foru Aldundiaren laguntzaz

© Jon Gotzon Etxebarria

Legezko Gordailua: BI - 2203 - 89

LANKOPI.-Colón de Larreategi,16.-BILBO

Platōnen Πολιτεία dialogoaz

Mundu osoan, mundua' mundu denetik, gehienik cultura ta gizatasuna phiztu dituen herria' Graikia izan da, eta Graikiaren cultur ekhintzan' influentia handiena eduki ukhan zuen gizona' Platōn Athēnetakoa izan da.

Ba degotza gaur egun gure planētōaren gainean bertze bi ezpa hirur culturak, eta ba dira izan bertze bi' Mundu Zaharreen eta behar bada bertze bi' Mundu Berrian, bainon hauietan ezein ere cultura ez da izan Graikiakoa bezain influentiaduna eta importanta.

Graikiako culturaren aitzinean, dudarik gabe, Sumerian eta Aigyptuen ere' inventu handiak, progressu ta ideia sakonak eduki ukhan dituzten gizonak culturari izanik dira, eta Aigyptuko ta Sumeriako culturaren ideia important batzu ere Graikiaren culturara pasatu dira, berhain' Graikiaren kulturak eduki ditu kharaktēristikē batzu, zeini esker gaur egun ere gure cultura hau nabarmentzen bait da. Huntara Werner Heisenbergekek, Physikōan NobelSari ardietsi zuen jakintzalariak diosku ezen:

Das aber, was das griechische Denken vom ersten Augenblick an unterschieden hat vom Denken anderer Völker, war die Fähigkeit, eine gestellte Frage ins Prinzipielle zu wenden, und damit zu Gesichtspunkten zu kommen, die das bunte Vielerlei von Erfahrungen ordnen und dem menschlichen Denken zugänglich machen können. (DAS NATURBILD DER MODERNEN PHYSIK, pag. 37) Beraz ba dago funtsezko differentia bat' Graikoek erabili ukhan duten pentsatzeko eredua eta bertze herrien culturetan ageri direnen artean. Eta principio hauk hoin importantak dira, non eta gure gaur eguneko cultura osoa detremintzen duten.

Pascual Jordan, fisikari ospetsuak hunela irazten du: GEOMETRIE ALS ERFAHRUNGSWISSENSCHAFT artikuluan bere DAS BILD DER MODERNEN PHYSIK izeneko liburukoan. -"Es ist schwer, sich vorzustellen, was aus der abendändlichen Geistesentwicklung geworden wäre ohne das reiche Erbe der

antiken Kultur. (Ezin imaginatuzkoa da zer bilhaka zitoken euröpar pentsakera Antikeko (graikar) Culturaren herentia aberatsaren gabe. Eta erraiten jarraitzen zaio: Wie weit wir imstande sind, uns innerlich in Geist und Leben der Antike rückchauend hineinzufühlen, das ist eine schwierige Frage: Bekanntlich hat Spengler nachdrücklich die Behauptung vertreten, daß die Fremdheit zwischen der Antike und uns so groß sei, daß alle unsere Bemühungen, sie zu verstehen, doch auf Oberflächliches beschränkt und mit Mißverständnissen durchsetzt seien. Aber einerlei, wie es in dieser Frage stehen mag, sicher ist jedenfalls, daß unsere ganze Entwicklung seit der Renaissance - seit dem Beginn der Bemühungen, dem Erbe der Antike nachzuforschen und es geistig wieder lebendig zu machen -- aufs tiefste beeinflußt, befruchtet und umgeprägt worden ist die Berührung mit griechischem Geist. (p. 123). Beraz Jordanek argi ta garbi erraiten detsuku, nola gure spiritua osotero aldatu den, noiz eta berriro Renaissance danik jakintzetan ari izaiten garenetik, gure psykha Graikiako spirituaz elkhartu dugun.

Eta hau ez da gerthatu soilik Literaturan edo ta Kallitekhnëtan, "Wenn man in der Goethezeit jemanden gefragt hätte, was ihm von der Antike bekannt sei, so würde er in erster Linie wohl auf die griechische Dichtung hingewiesen haben — auf die großen Dramatiker, die Lustspieldichter, auf HOMER und die Zauberwelt seiner Götter und Helden. Oder auf die Philosophen, auf PLATO und SOKRATES. Und dann natürlich auf die griechische Kunst, auf Tempel, Statuen, Vasenmalerei. Oder endlich auf die Geschichtsschreiber, HERODOT, THUKYDIDES, XENOPHON und ander, die -- wenn auch im alten Babylonien oder Aegypten schon Taten der Könige und Kriegsführer aufgezeichnet wurden -- eigentlich zum ersten Male Geschichtsschreibung in unserem Sinne unternommen haben.

Bainan Graikoen cultur ekhinta ez da bakharrik izan Literatura eta Arteetan, baizik eta geroago ere ber Graikoen ekhinta ere Jakintza Naturalëtarat hedatu da, hortakotz' jarraitzen zaio erraiten: "Wenn wir heute, im Zeitalter der Naturwissenschaften, nach den historischen Quellen und Ursprüngen unserer Wissenschaft fragen, so sind es wiederum die Griechen, die wir zuerst erwähnen müssen. Es ist unfaßbar, was alles in diesem Volk der Hellenen an geistigen Schöpfungen aufgebrochen ist -- es war doch zahlenmäßig nur ein so kleines Volk; seine größten Städte würden heute als etwas vergrößerte Dörfer erscheinen -- und doch hat seitdem jede weitere, spätere Zeit Unausschöpfbares aus dem geistigen Erbe der Griechen gewinnen können. Den Römern war es vor allem die Rhetorik, die

wissenschaftlich entwickelte Kunst der Rede, in der sie bei den Griechen zur Schule gingen. Die mittelalterliche Kirche hat bei ARISTOTELES' Schriften wesentliche Mittel der philosophischen Durchbildung ihrer Lehre entnommen. Als dann die Renaissance den antiken Geist in vollen Strömen in unser Leben und Denken einfließen ließ, da kamen - ~~aber~~ allem anderen - zwei Gedankengebäude in unseren Sichtbereich, welche seitdem die Hauptgrundlagen der neueren Naturwissenschaft gebildet haben. Die Atom-Vorstellung und die Euklidische Geometrie.

Eta Pascual Jordanek dioen bezala, gure culturaren edonun Graikiaren oihartzuna dugu eta gehienetan oihartzun bat baino gehiago, zeren eta Euröpa osoa berez Graikiaren cultur-provincia bat baizik ez bait da. Jedanik Erromatarrek ba zekiten factu hau, eta erraiten zutenez Athënetak gauza guztiak inventatu ditu, Graikoen inventatu bait ditute epopöia, theatron. prosa, artearen forma gorenak, geometria, etc. etc. Bainan graikoen ez zen hauxe importanteena, aitzitik importanteena da Jordanek dioenez; " Das Wichtigste, was uns die geometrischen Bücher des EUKLID zu bieten haben ist nicht ihr Inhalt an einzelnen bedeutungsvollen mathematischen Gesetzen -- auch Babylonien und Aegypten haben in dieser Richtung schon einige Schritte gemacht, -- sondern das Entscheidende und bis heute und sicherlich für alle Zukunft Vorbildliche ist die Art des Denkens -, die in diesen Büchern vorgeführt ist. Der Aufbau eines ganzen Gebäudes zusammenhängender mathematischer Tatsachen, die durch logische Beweise auseinander hergeleitet werden.. Uns ist diese Art, Mathematik zu treiben, gewohnt und selbstverständlich geworden, sogar für alle diejenigen, die der Mathematik, mit dem Gefühl der Fremdheit oder dem einer schöngestig-philologischen Tradition gepflegten antimathematischen Abscheu gegenüberstehen. Aber tatsächlich ist das eine Entdeckung gewesen, daß die mathematischen Gesetze nicht lose und getrennt nebeneinander stehen, sondern innere Verbindungen besitzen, Verbindungen logischer Art, - die es erlauben, gewisse mathematische Tatsachen als unausweisliche Folgen anderer zu bekennen. (p. 124)

Hemen Jordanek erraiten duen bezala ez da hau bakharrik graikoen' importantia' hotek gauza guztiak inventatu dituztena, - eta bertze euröpar herri guztiak geroago batzuetan graikoen inventatu gauzak nolabait desarroilatu baizik egin ez duten -- aitzitik askozaz importantago da, graikoen beren Literatura eta skribuetan erakusten deraukuten pentsakera, pentsatzeko eredua, eta dudarik gabe graikara classikoa behar den bezala urthe askotan ikasten ba dugu, orduan ere hunelako pentsakera gutzakotzen ahal dukegu. Beraz' graikaraz ongi ikastea' zein important den' erroz

ikhusten dugu, eta hau ere egin zuten Eurôpako aitzin-zainean egoiten ziren eta orain ere egoiten diren herriek, zeinak geroagoz graikoak hasi progressuan gainti aurreratu bait dira, eta aurrerakuntza hau geroago egin izan da, Jordanek dioen bezala, ezein ere epokhêtan eta mendetan graikoek aphaillatu zuten jakintzaren bidez.

Soilik casu bat aiphatzekotz erranen dugu, nola Werner Heisenbergeek, Physikêko "Unschârfe" theôriaren asmatzaileak contatzen deraukun ezen Platônen TIMAIOS dialogoaren irakurtearen bidez bere buruan Theôri hau sortu zitaizon, eta hunele ere erraiten duen: "Jedenfalls entstand schon damals in mir die Überzeugung, daß man kaum moderne Atomphysik treiben könne, ohne die griechische Naturphilosophie zu kennen, und ich dachte, der Zeichner jenes Atombildes hätte ruhig seinen Plato anständig studieren können, bevor er an die Herstellung seiner Bilder ging." Beraz hemen Heisenbergeek erraiten deraukunez, ezina da Atomophysikêaren ixtudiatzea eta hartan ari izatzea, Graikoen Naturphilosophia ezagutu gabe. Zeren eta Physikêa lehen mementuan denik bethi jakintza abstractu bat izanik bait da, ARTHUR MARCHEk bere DAS NEUE DENKEN DER MODERNEN PHYSIK izeneko liburuan erraiten duenez: "Tatsächlich hat die Physik von dem Augenblick an, da sie zu einer wirklichen Wissenschaft wurde, ihr Ziel ohne den Einsatz abstrakter Begriffe niemals erreichen können. (p. 23),

Graikiaren Philosophian Platônek lehen ordeneko postu bat eduki ukhan du, eta orain ere ba daduka, hoinbertze non erran genezaken, ezen mundu guztian' gizonak pentsatzekotz duten ereduetan bere influentia bertze persona batena baino handiago izan dela. Gristinoen fedean Platônen influentia' traditione judua baino handiagoa da, adibidez gristinoek sinhisten dute "arimaren ezin-hilezkotasunean". Hau' Platônen dialogoetatik athera sinhismen bat da, zeren eta juduek beren traditionean "haragiaren ezin-hilezkotasunean" sinhisten bait zuten..(Ikhus Φαίδρος dialogoan): Ψυχή πᾶσα ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον' τὸ δ' ἄλλο κινοῦν καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παύλαν ἔχον κινήσεως, παύλαν ἔχει ζωῆς' μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινοῦν, ἅτε οὐκ ἀπολείπον ἑαυτῶ, οὐ ποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται τοῦτο πηγή καὶ ἀρχὴ κινήσεως. ἀρχὴ δὲ ἀγένητον. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίνεσθαι αὐτὴν δὲ μηδ' ἐξ ἐνός' εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ἀρχῆ γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. ἐπειδὴ δὲ ἀγένητόν ἐστι, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολομένης οὔτε αὐτὴ ποτε ἐκ τοῦ οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται, εἴπερ ἐξ ἀρχῆς

δεῖ τὰ πάντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ κινήσεως μὲν ἀρχὴ τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν. τοῦτο δὲ οὐτ' ἀπόλλυσθαι οὔτε γίνεσθαι δυνατόν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν πᾶσάν τε γένεσιν συμπεσοῦσαν στήναι καὶ μήποτε αὐθις ἔχειν ὅθεν κινήθέντα γενήσεται αθανάτου δὲ πεφασμένου τοῦ ὑφ' ἑαυτοῦ κινουμένου, ψυχῆς ουσίαν τε καὶ λόγον τοῦτον αὐτὸν τις λέγων οὐκ αἰσχυνεῖται πᾶν γὰρ σῶμα, ὧι μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἀψυχον, ὧι δὲ ἔνδοθεν αὐτῶι ἐξ αὐτοῦ, ἔμψυχον, ὡς ταύτης οὐσης φύσεως ψυχῆς' εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, μὴ ἄλλο τι εἶναι τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἢ ψυχὴν, ἐξ ἀνάγκης ἀγένητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. (245, C / XXIV)

Eta hau Φαίδρος izeneko dialogoan erraiten ba derauku bertze lekhu batzuetan anamnêsiaren theôriaren bidez, berriro arimaren ezin-hilezkotasuna explicatzen derauku, nola bait du egiten Μένων izeneko bertze dialogo batetan, non Σόκρατῆsek Menônen etxean hezi den morroin bati, zeinek nehola ere' Geômetria ez ikasi ez eta ezagutzen ere ez bait zuen, galde egiten deraukolarik, Geômetriaren prinzipioak zuzentki erantzun litzan eramaiten bait du.

Eta hau gerthatuaz geroz Menôni galde egiten bait derauko:
 Σωκ. Καὶ νῦν μὲν γε αὐτῶι ὥσπερ ἄναρ ἄρτι ἀνακεκλίνηται αἱ δόξαι αὐταί' εἰ δὲ αὐτόν τις ἀνερήσεται πολλάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλαχῆι οἷσθ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἦττον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται περὶ τούτων.
 Μεν. Ἔοικεν.
 Σω. Οὐκοῦν οὐδενὸς διδάξαντος ἀλλ' ἐρωτήσαντος ἐπιστήσεται, ἀναλαβῶν αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην;
 Μεν. Ναί.
 Σω. Τὸ δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτόν ἐν αὐτῶι ἐπιστήμην οὐκ ἀναμνηστικεσθαι ἔστιν;
 Μεν. Πάνυ γε.
 Σω. Ἄρ' οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἣν νῦν οὗτος ἔχει, ἦτοι ἔλαβέν ποτε ἢ αἰεὶ εἶχεν;
 Μεν. Ναί.
 Σω. Οὐκοῦν εἰ μὲν αἰεὶ εἶχεν, αἰεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων' εἰ δὲ ἔλαβέν ποτε, οὐκ ἂν ἔν γε τῶι νῦν βίωι εἰληφῶς εἴη. ἢ δεδίδαχέν τις τοῦτον γεωμετεῖν; οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας ταυτὰ, ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀπάντων. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχεν; δίκαιος γὰρ που εἰ εἰδέναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐν τῆι σῆι οἰκίαι

γέγονεν καὶ τέθραπται.

Μεν. Ἄλλ' οἷδα ἔγωγε ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν.

Σω. Ἔχει δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί;

Μεν. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται.

Σω. Εἰ δὲ μὴ ἔν τῷ νῦν βίῳ λαβῶν, οὐκ ἦδη τοῦτο δῆλον, ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθήκει;

Μεν. Φαίνεται.

Σω. Οὐκοῦν οὕτως γέ ἐστίν ὁ χρόνος ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος.

Μεν. Ναί.

Σω. Εἰ οὖν ὅτ' ἂν ἦι χρόνον καὶ ὄν ἂν μὴ ἦι ἄνθρωπος, ἐνέσσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἱ ἐρωτήσῃ ἐπεγερθεῖσαι ἐπιστήμαι γίνονται, ἄρ' οὖν τὸν αἰεὶ χρόνον μέμαθηκῦα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γὰρ ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος.

Μεν. Φαίνεται.

Σω. Οὐκοῦν εἰ αἰεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἔστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη, ὥστε θαρροῦντα χρῆθ' ἢ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενός νῦν, τοῦτο δ' ἐστίν ὃ μὴ μεμνημένος ἐπιχειρεῖν (ἡτεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι); (85 c/d--86, b)

Platōnen theōri hunek, gaur eguneko Biologiaren bidez eurōpar Universitate-Profesor batzuek, nola bait lizateke Angloherriko Cambridge Universitateko Collin Blakemorek, gaur eguneko jakintzaren azken ikhertzepenen bidez confirmatuta ikhusten dukete., Bere liburu MECHANICS OF MIND izenekoan hauxe izkiriatzen bait du: If remembering does include the laying down of molecular descriptions, the single most important part of the process, the selection of which events are worthy of long-term storage, must be done before they are committed to molecular memory. (p. 120) Eto geroxeago berriro dio: "There seem to be only two possible solutions to this dilemma. Either the whole theory of chemical memory is wrong, or the existing, inherited DNA of the genes already contains the capacity to synthesize the RNA or protein that is used to represent any conceivable new remembrance. Each brain might contain within itself all the potential memories that it could ever form; every event would merely trigger production of the appropriate molecule, which was already described, in latent form, in the animal's inherited DNA. In these terms, the evolution of the capacity to remember and to learn, and hence of intelligence itself, would consist of the generation, by mutation, of new DNA sequences that would represent jitherto undreamed-of memories.

This fantastic notion that every memory is innately within us, in our genetic make-up, is curiously reminiscent of Plato's nativist theory that all human knowledge is derived by the soul from a previous existence. (p.111)

Platōnen importantiari hurbiltzen zaio Aristotelēsek, eta bere ikasleek eduki ukhan zutena, zeina askotan maisuaren influentiari aurkhaiz-aurk ezarten bait zaio.

Platōn' beraz' ezin-hilezkotasunaren ideiaren esmetzailea izan da. Platōnek ere urrundu gintuen materialismo vulgarearen ideiatik, eta alde batetan dakhusagun edo ta sentitzen dugunaren artean eta bertzaldean gauzak berez zer diren' differentia handi bat dagoela erakhutsi ukhan zeraukun eta hau Πολιτεία izeneko bere dialogoaren VII capituluan argitzen derauku.

Harpearen fabula

Platōnek argi ta garbi ikhusten zuen nola geuk aditzen dugula pentsatzen duguna' alde batetan, eta bertzaldean' aditzapen haviien egia zatekeena, bi gauza differentak zirela. Jadanik sentitzen zuen nola gure zentzuek guri egiazko gauzen izaikaria emaiten ez zeraukuten. Beraz hizkuntza modernuagoan, ezen gauza bat phainomenoak zirela eta bertze gauza' egiazko-den-zera. azken hau behar bada Kantek erabilten zuen hitz batetaz gaur egunean ezagutzen duguna: das Ding-an-sich da, edo νοούμενον den zera. Beraz Platōnek contatzen derauku paradeigma huntaz nola gizon normala, harpe ilhun batetan dagoken persona bat bezalakoa den. Bere aurrean dagoen orma bati behatzen deraukeo, eta nahi eta ez ormari behatu behar deraukeo, bere burua ezin alda lezakelarik, orduan bere atzean iragaiten dirateke' su baten aurrean' eidolo batzu, zeinek su batetiko argiaren bidez beren itzalak ormaren gainean egozten dituzten. Eta harpean dagozen personek ezin ikhus litzazkete itzal hauk baizen. Halakotz hoinbertze ohiturik dagoza, non eta itzalak egia direla pentsatzen bait dute. Exemplan hau Platōn gan dadukagu, paideiaren eta paideiaren ezaren artean dagoen differentia zertan datzan argitzekotz. (Μετὰ ταῦτα δὴ εἶπον, ἀπέκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε περὶ ἀπαιδεύσιας.)

Platōnentzat' paideusiaren gabeko gizon bat holakoa bait da, nola harpe hortan itzalak baizen ikhus ez ditzazken persona. Hortakotz Platōnen aburuz paideusiaren bidez gizonaren begiak zabalduko dituzkegu, egiazko egokerari hurbiltzen ba dugu; egiazko izaikariak, eta ez beren itzalak ikhus ditzantzat. Dударик gabe lehen mementuak hunela ilhunpetik iltkhitzen den gizonak begi-mina ukhanen duke, eta itsuturik izanen da, argiaz ohi dadino. Platōnek

ere' ikhus zezaken, nola geuk "jakintzako ezagupena" izeneztatzen duguna. azken finean' Geōmetria ta Arithmetikēa den. (τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος ἡ γεωμετρικὴ γνῶσις ἐστίν.). Huri buruz ARTHUR MARCHek bere DAS NEUE DENKEN DER MODERNEN PHYSIK izeneko liburuan gaur eguneko Physikē berria zer den argi-araztekoetz diosku: "Die Gesamtheit der einem Ding zukommenden Eigenschaften, die sich allein mit den Begriffen der Mathematik erschöpfend beschreiben lassen, nennt man die das Ding kennzeichnende Struktur. (p.120)"

Ezagutua da Platōnek Akadēmiaren athean ezarri zuen phrasia: μηδεὶς ἀγέμετρος εἰσὶν μου τὴν στέγην. zeren eta gure Philosophoak pentsatzen bait zuen, ezen Geōmetriaren ikasteak' gizonaren spiritua goititzen zuela, gauzetan egiazko izaikariaren izaikaria aurklhitzen laguntza emaiten zeraukolakotz.

Platōnen egunetan danik hortakotz munduan bethi bi ikhuspunctu aurkhakoak ikhusten dituzkegu, lehena' zeina berez Platōnen idieiarekin bait dioa, bai eta bertze graikar philosophoen theōriekin ere, eta hauk bethi argiaren bilha dioaz, eta geroz heiei aitz, bertze theōri batzu zeinen helburua., bethi ilhunpeak bait dira. Huntara batez ere Orientetik dathorzkigun theōriak beren baithan gehienetan emakumezko principioak daramatzaten, zeinak berez, batez ere, ilhuntasunaren khideak eta defendatzaileak bait dira. Huntara, graikoen culturaren atzean. ethorri zen Erdi-Aroa, noiz eta mundua erori bait zen osin beltzenetan, eta munduak lehenago egin zituen arrerapen guztiak galtzen ziren. eta mundua nolabaiteko animalkeriaren egokerara itzultzen bait zen. Egokera hau berriro bukatu zen, Renaissance epokhēko spiritua., noiz eta mundua berriro Graikiaz' eta bere culturaz orhoitzen bait zen, eta huntara munduan berriro Argiaren epokhē berri bat phiztu bait zen. Bainan argi hauk itzaltzekotz laister ethorri zen Barrokokeria, eta berriro Eurōpē' ilhunpeatarat erori zen, azkenez epokhē neoclassiko bat sorthu zitzaikun, bainan haren contra ethor zekigun gure epokhē hunen tontokeriaren erresuma.

Berhau izan da bethi danik Platōnekin batera Graikian sorthu zen peideiaren spiritua. Huntara Platōnek, Politeia modeliko bat formatzekotz, lehen punctuan ezarten zuen, hezkuntza. Eta batez ere' gizartearen classis social zuzendariaren aphaillatzekotz; gaur egun dakigun bezala' ideia hau, berriro ikhus dezakegu zein justu zen, zeren eta gizon stupidoen massa anorganikoak nehoiz ere ezer creatzen ez bait du, aitzitik Politeiaren ethorkizuna eta bere functionamendua' bethi ere' hunelako gizarte classis

social zuzendariaren edukitzeari conditionaturik bait dagoko. Huntara ere' Paideusi osoa' bethi ere izanik bait zen hunelako classis socialaren fructua, eta non classis social zuzendari bat ez dagoen, hor ere ez ein ere cultura ez da phizten. Hunelako classis sociala oso ttipi-ttipia bait da ongi aphaillatu ta præparatu behar genukeen Platōnen aburuz, zeren eta gaur eguneko jakintza biologikoak erakhutsi ukhan deraukunez ber hoik aurretzapen cultural guztien egileak bait dira, eta massak soilik profitatzen bait du, baldin eta heiek' creatzeko possibilitateak eduk ba ditzate. Gizon normal batek ikasteko facultate handiak bait daduzka, behintzat animalia alogoekin comparaturik, bainan gizonetan gauza berriak asmatzeko facultateak dituztenak, bethi ere minoritate ttipia bait da, hoin ttipi non uste dugun bezala 1/100.000 baino handiagoa ez den.

Federico Krutwig Sagredo
Athēnetako
Ἐπιστημονικὴ Ἑταιρεία Παραδοσιακῶν Σπουδῶν
delako
Jakintzako Ikhertzeen Elkhargoaren khide osoa

ANNOTATIO:

Quomodo hanc translationem fecerim e sermone Graeco in Vasconem, paucis verbis referam:

ἐπιστήμη	:jakintza, jakintzagai, zientzia.
ἴδιον	:izate, izakia.
οὐσία	:esentzia.
πόλις	:hiria (Estatua, Hiri-Estatua)
φύσις	:izaera, izakera, natura.

Aliquotiens verbum quod in texto minime apparet, in translatione ego posui, si ad verbum nuper citatum referatur, ne Platonis elocutio obscura fiat lectori linguae vasconicae.

Quae in lingua vasconum pro relativo hodie multi scribunt: non, zein eta huiscemodi alia, omnino volui ego scribere, quippe quae ad obscuritatem elocutionis erunt, praecipue cum in originali complures interrogationes appareant.

Si alicui translatio mea non sufficit, in altera pagina graecum habet sermonem, quo perlecto omnia dubia solventur.

Jon Gotzon Etxebarria

Gernika-1989

Πλάτων

Πολιτεία

(Liber VII)

I Μετά ταυτα δή, εἶπον, ἀπεικασον τοιοῦτω πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε περί και ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γάρ ἀνθρώπους οἶον ἐν καταγεῖφ οἰκῆσει σπηλαιώδει ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρ' ἄπαν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παιδῶν ὄντας ἐν δεσμοῖς και τὰ σκέλη και τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοῦ εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν και πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς και τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὀδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρφοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρω, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπά ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου και ἀνδριάντας και ἄλλα ζῆα λίθινά τε και ξύλινα και παντοῖα εἰργασμένα, οἶον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα και δεσμῶτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γάρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε και ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἑωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσιπτούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἶοι τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ αὐτὰ ἡγεῖ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ὀνομάζειν, (ὀνομάζοντας) ἄσπερ ὄρβεν;

Ἄνάγκη.

Τί δ' εἰ και ἡχῶ τὸ δεσμοτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχει; ὁπότε τις τῶν παριόντων φθέγγεται, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριοῦσαν

I.-Ondoren,esan nuen,irudika ezazu horrela gure izaera,haziera eta hazierarik ezaren arauera.Kontuizu gizonak luzera osoan irteera handi bat argitara zabalik duen lurpeko leize batetan bizi direla.Bertan gizonak,umetatik,sama eta oinak ka-teaturik,bertantxe gelditzera eta aurrerantz ba-karrik begiratzera beharturik,inguruan dituzten lokarriengatik burua jiratzeko gai ez direla.Urrundik,tontortxo batetan biztutako su baten argiak beren atzetik diz diz egiten du.Suaren eta atxiloen artean bide gora bat.Bidean zehar,irudika ezazu hesi bat,prestigitadoreek gizonetatik bereizteko eta beren jokoak egiteko erabili ohi dituzten estalkien antzerakoa.

-Badakusat,esan zuen.

-Irudika itzazu orain,hesi guztian barna,guztitariko tresneria,hesi-gainetik ageria,daramaten gizonak:giza eta abere-irudiak,harrizkoak, zurezkoak,orotarik.Eta pentsatzekoa denez,eramaleon arteko batzu berbetan,bestetzu isilean.

-Bere moduko irudia eta bere moduko atxiloak azaldu dizkidazu,esan zuen.

-Gu ere berdintsu,esan nuen.Hasteko,uste al duzu haiek eta haien kideek sutatik aurrez aurre duten leize alderantz datozen itzalak izan ezik besterik ezer dakusatela?

-Nola,esan zuen,bizitza guztian zehar buruak mugi ezinak badituzte nahi eta ez?

-Eta daramatzaten gauzekin ez al da berdin gertatuko?

-Baita.

-Eta eurak eurataraz hizketaratu ahal balitez,ez al deritzazu ikusten dituztenak izendatzean egi-azkoak izendatzen dituztela uste izango dutela?

-Bai horixe!

Eta presondegia hartan,atze-atzetik,hotsik baltor?Han datozenetatik bat mintzo den bakoitzean zer besterik usteko lukete,igaroz doan itzala mintzatu dela izan ezik.Ez al deritzozu?

-Baiki,esan zuen,Zeus-engatik!

-Horixe,bada,esan nuen nik.Horrelakoentzat egiazkoa eta gauzen itzala dena bat.

σκιάν ;

Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.

Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἔγώ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθές ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.

Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.

Σκόπει δὴ, ἦν δ' ἔγώ, αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν δεσμῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης, οἷα τις ἂν εἴη, εἰ φύσει τοιάδε ξυμβαίνοι αὐτοῖς· ὁπότε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνίστασθαι τε καὶ περιάγειν τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν καὶ πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπειν, πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλγοὶ τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοὶ καθορᾶν ἐκεῖνα ὧν τότε τὰς σκιάς ἑώρα, τί ἂν οἶε αὐτὸν εἶπαι, εἰ τις αὐτῷ λέγοι ὅτι τότε μὲν ἑώρα φλυαρίας, νῦν δὲ μᾶλλον τι ἐγγυτέρω τοῦ ὄντος καὶ πρὸς μᾶλλον ὄντα τετραμμένος ὀρθότερον βλέπει, καὶ δὴ καὶ ἕκαστον τῶν παριόντων δεικνύς αὐτῷ ἀναγκάζοι ἐρωτῶν ἀποκρίνεσθαι ὅ τι ἔστιν; οὐκ οἶε αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν καὶ ἠγεῖσθαι τὰ τότε δρώμενα ἀληθέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα;

Πολύ γ', ἔφη.

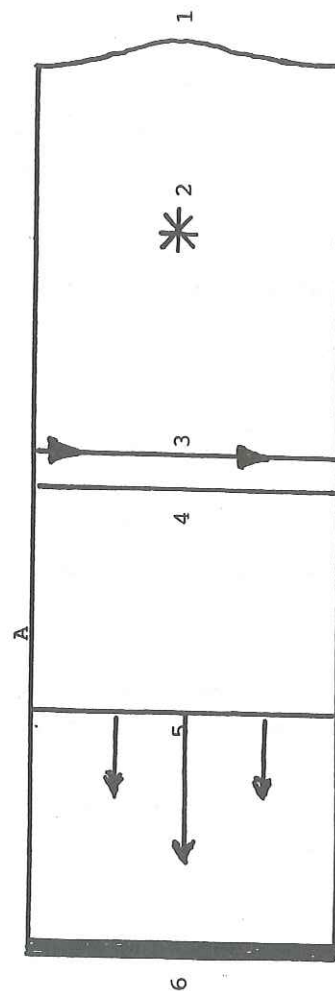
II Οὐκοῦν κἂν εἰ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι αὐτὸν βλέπειν, ἀλγεῖν τε ἂν τὰ ὄμματα καὶ φεύγειν ἀποστρεφόμενον πρὸς ἐκεῖνα ἃ δύνανται καθορᾶν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ ὄντι σαφέστερα τῶν δεικνυμένων ;

Οὕτως, ἔφη.

Εἰ δέ, ἦν δ' ἔγώ, ἐντεῦθεν ἔλκοι τις αὐτὸν βίᾳ διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνιείη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἀρα οὐχὶ ὀδυνάσθαι τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἔλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι, αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ ὄραν οὐδ' ἂν ἐν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν ;

Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἐξαίφνης γε.

Συνηθείας δὴ, οἶμαι, δέοιτ' ἂν, εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιάς ἂν βῆστα καθορᾶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τὰ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν

A: leize-zuloa.

1: sarrera.

2: sua.

3: eramaleak.

4: hesia.

5: atxiloak.

6: hartzuloren hondoa.

LEIZEAREN ERAKUSPENA

ἄλλων εἶδωλα, ὕστερον δὲ αὐτά· ἐκ δὲ τούτων τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥῆον θεάσαιτο, προσβλέπων τὸ τῶν ἄστρον τε καὶ σελήνης φῶς, ἢ μεθ' ἡμέραν τὸν ἥλιόν τε καὶ τὸ τοῦ ἡλίου.

Πῶς δ' οἶ;

Τελευταῖον δὴ, οἶμαι, τὸν ἥλιον, οὐκ ἐν ὕδασι οὐδ' ἐν ἄλλοτρίᾳ ἔδρα φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὐτὸν ἐν τῇ αὐτοῦ χόρᾳ δύναιτ' ἂν κατιδεῖν καὶ θεάσασθαι οἷός ἐστιν.

Ἄναγκαῖον, ἔφη.

Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ ὅτι αὐτὸς ὁ τὰς τε δρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ δρωμένῳ τόπῳ, καὶ ἐκείνων ὧν σφεῖς ἐώρων τρόπον τινὰ πάντων αἴτιος.

Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐπὶ ταῦτα ἂν μετ' ἐκεῖνα ἔλθοι.

Τί οὖν; ἀναμιμνησκόμενον αὐτὸν τῆς πρώτης οἰκίσεως καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας καὶ τῶν τότε ξυνδεσμοτῶν οὐκ ἂν οἶε αὐτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν τῆς μεταβολῆς, τοὺς δὲ ἐλεεῖν;

Καὶ μάλα.

Τίμαι δὲ καὶ ἔπαινοι εἴ τινας αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ' ἀλλήλων καὶ γέρα τῷ δξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ ὕστερα εἴωθει καὶ ἄμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ δυνατώτατα ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἤξειν, δοκεῖς ἂν αὐτὸν ἐπιθυμητικῶς αὐτῶν ἔχειν καὶ ζηλοῦν τοὺς παρ' ἐκείνοις τιμωμένους τε καὶ ἐνδυναστεύοντας, ἢ τὸ τοῦ Ὀμήρου ἂν πεπονθέναι καὶ σφόδρα βούλεσθαι « ἐπάρουρον ἔδοντα θητευέμεν ἄλλῳ ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ » καὶ ὅτι οὖν ἂν πεπονθέναι μᾶλλον ἢ 'κεῖνά τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν;

Οὕτως, ἔφη, ἐγώ γε οἶμαι, πᾶν μᾶλλον πεπονθέναι ἂν δέξασθαι ἢ ζῆν ἐκείνως.

Καὶ τότε δὴ ἐννόησον, ἦν δ' ἐγώ. Εἰ πάλιν ὁ τοιοῦτος καταβάς εἰς τὸν αὐτὸν θάκον καθίζοιτο, ἀρ' οὐ σκότους

-Besterik ezin,esan zuen.

-Ea,bada,esan nuen nik,kateak askatu eta beren zentzungabekeriaz osaturik,nola arituko liriateke, eurei gauzak direnez agertuz gero?Horretariko gizon bat askatu,bapatean zutitzera,lepoa jiratzera eta argitara begiratzera behartuko balitz,guzti hauek eginez oinazetuko litzateke,noski,eta distiragatik ezin begira litzake ordura arte itzalean baizik ez zekusatzatenak.Zer uste duzu erantzungo lukeela,inork esango balio orain arte huskeriak ikusten zituela;orain,berriz,benetakoetatik askoz ere hurbilago,benetan direnen ondoan artzago ikusten duela,eta aurretik doazanak banan banan erakutsi eta galderen bidez zer zer den esatera behartuko balitz?Ez al duzu uste,estu eta larri,esango lukeela lehen ikusten ari zenak egiazkoagoak zirela orain ikusten dituenak baino?

-Bai horixe,askoz ere egiazkoagoak,gaineratu zuen.

II.-Eta argia bera begiratzera behartuko bagenu, ez al luke begietan minik hartuko eta ikus ditzakeenetara ihes egingo,eta hauek berez erakusteko gaudenak baino zehatzagotzat edukiko?

-Halaxe,bai,esan zuen.

-Eta,esan nion,inork handik uzkaile eta bide latz eta gogor hartatik aterako balu eta eguzki-argitara heldu arte utziko ez balu,ez al litzateke minduko eta haserretuko;argira helduz gero,haren distiraz begiak blai,ez al legoke ezindurik orain egiazkoak esaten ditugunak ikusteko?

-Bapatean behintzat,esan zuen,bai,ezindurik.

-Ohitu beharko litzateke,nik uste,goikaldekoak ikusi nahi izango balitu.Lehenengotan itzalak ikusiko ditu ongien eta gero uretan isladatzen gizonen eta abarren irudiak.Ondoren izakiak eurak.Hauek ondoren zerukoak eta zerua bera,gauzez,ederki ikusiko lituzke,izarren eta ilargiaren argia begiztatuz,egunez eguzkia eta eguzki-argia baino hobeki.

-Nola ez,ba?

-Azkenez,nik uste,eguzkia,ez uretan ez beste inon bere irudia isladaturik,baizik eta berbera,dagoe-

<Αν> ἀνάπλεως σχοίη τοὺς ὀφθαλμούς, ἐξαίφνης ἤκων ἐκ τοῦ ἡλίου;

Καὶ μάλα γ', ἔφη.

Τὰς δὲ δὴ σκιάς ἐκείνας πάλιν εἰ δέοι αὐτῶν γνωματεύοντα διαμιλλᾶσθαι τοῖς ἀεὶ δεσμώταις ἐκείνοις, ἐν δὲ ἀμβλυώττει, πρὶν καταστῆναι τὰ ὄμματα, οὐτος δ' ὁ χρόνος μὴ πάνυ ὀλίγος εἶη τῆς συνηθείας, ἀρ' οὐ γέλωτ' ἄν παράσχοι, καὶ λέγοιτο ἄν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀναβάς ἄνω διεφθαρμένος ἦκει τὰ ὄμματα, καὶ ὅτι οὐκ ἄξιον οὐδὲ πειρασθαι ἄνω ἵεναι; καὶ τὸν ἐπιχειροῦντα λύειν τε καὶ ἀνάγειν, εἴ πως ἐν ταῖς χερσὶ δύναιτο λαβεῖν καὶ ἀποκτείνειν, ἀποκτείνουσαι ἄν;

Σφόδρα γ', ἔφη.

III Ταύτην τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὴν εἰκόνα, δὲ φιλε Γλαύκων, προσαιπτόν ἄπασαν τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις, τὴν μὲν δι' ὄψεως φαινομένην ἔδραν τῆ τοῦ δεσμωτηρίου οἰκῆσει ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς τῆ τοῦ ἡλίου δυνάμει· τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θέαν τῶν ἄνω τὴν εἰς τὸν νοητὸν τόπον τῆς ψυχῆς ἄνοδον τιθεὶς οὐχ ἁμαρτήσῃ τῆς γ' ἐμῆς ἐλπίδος, ἐπειδὴ ταύτης ἐπιθυμεῖς ἀκούειν. Θεὸς δὲ που οἶδεν εἰ ἀληθῆς οὔσα τυγχάνει. Τὰ δ' οὖν ἐμοὶ φαινόμενα οὕτω φαίνεται, ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα καὶ μόγις ὄρασθαι, ὀφθειῖσα δὲ συλλογιστέα εἶναι ὡς ἄρα πᾶσι πάντων αὕτη ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία, ἐν τε ὀρατῷ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα, ἐν τε νοητῷ αὕτη κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη, καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πράξειν ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ.

Ξυνοίωμαί, ἔφη, καὶ ἐγώ, ὅν γε δὴ τρόπον δύναιμαι.

Ἴθι τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τότε Ξυνοιήθητι καὶ μὴ θαυμάσης ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ ἐθέλουσιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράττειν, ἀλλ' ἄνω ἀεὶ ἐπείγονται αὐτῶν αἰψυχαὶ διατρίβειν· εἰκὸς γάρ που οὕτως, εἴπερ αὐτὰ κατὰ τὴν προειρημένην εἰκόνα τοῦτ' ἔχει.

neantxe begizta eta ikuska lezake, den bezalakoxe-a.

-Hala beharko litzateke, esan zuen berak

-Eta hauen ondoriotzat aterako luke, eguzkiari buruz, beronek egiten dituela urtarok eta urteak, eta beronek antolatzen dituela mundu ikusgarri hontakoak oro. Eta bera dela nola edo hala haiek ikusten zituztenen zergatia.

-Argi dago, esan zuen, haien ondorenez hortara iritsiko litzatekeela.

-Zer, bada? Bere lehenengo egonlekua eta hango jakituria gogoratuko balitzaizkie berari eta bere presondegikideei, ez al duzu uste aldaketaz pozik egonen litzatekeela eta haietaz errukia izango lukeela?

-Bai horixe.

-Eta elkarrekiko ohore eta goresmenak eta agertzen zirenak zehazkien ikusten zituenarentzako sariak eta zeintzu zetozen, batez ere, lehenbizikoak eta azkenengoak, edo batera, eta beraz zeinen txanda zetorren ondoen igartzten zekienarentzako sariak, zure ustez, haien irrikaz egongo litzateke eta ohorez eta indarrez jantzitakoei bekaiztuko litzaeke? Edo Homerorenean bezala ez al luke bortizki opatuko "nekazaria izanik, beste gizon lan der batentzat lanean jardun" eta jasan ahala jasan, lehenengo eritzietara itzuli eta hango bizimodu eraman baino lehen?

-Horrelaxe uste dut nik, esan zuen. Lehenago edozer jasan, bizimodu hura berriz eraman baino.

-Nik esan nuen, gogora itzazu beste hauek: halakoa lehenago leku hartara berriz itzuliko balitz, ez al lituzke begiak itzalez itsuturik edukiko, bapatean eguzkitatik etorrira?

-Baiki, esan zuen.

-Eta beti han kateaturik egon direnekin berriro itzal haiei buruz eritzirik eman behar balu, ikusmena makaldurik duen bitartean, eta begiak ohitu baino lehen, aldi luzea beharko hortarako, ez lioke barreari emango eta bere buruagatik esango, han goian egonik begiak makaldu dituela eta ez duela merezi hara igotea? Eta inor askatzen eta igoeraz-

Εἰκὸς μέντοι, ἔφη.

Τί δέ; τόδε οἶει τι θαυμαστόν, εἰ ἀπὸ θείων, ἦν δ' ἐγώ, θεωριῶν ἐπὶ τὰ ἀνθρώπειά τις ἔλθῶν κακὰ ἀσχημονεῖ τε καὶ φαίνεται σφόδρα γελοῖος ἔτι ἀμβλυώττων καὶ πρὶν ἱκανῶς συνήθης γενέσθαι τῷ παρόντι σκότῳ ἀναγκαζόμενος ἐν δικαστηρίοις ἢ ἄλλοθι ποῦ ἀγωνίζεσθαι περὶ τῶν τοῦ δικαίου σκιῶν ἢ ἀγαλμάτων ὧν αἱ σκιαί, καὶ διαμιλλᾶσθαι περὶ τούτου, ὅπῃ ποτὲ ὑπολαμβάνεται ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτῆν δικαιοσύνην μὴ πώποτε ἰδόντων;

Οὐδ' ὀπωσιόθην θαυμαστόν, ἔφη.

Ἄλλ' εἰ νοῦν γε ἔχοι τις, ἦν δ' ἐγώ, μεμνητ' ἂν ὅτι διτταὶ καὶ ἀπὸ διττῶν γίνονται ἐπιταράξεις ὄμμασιν, ἕκ τε φωτὸς εἰς σκότος μεβισταμένων καὶ ἕκ σκότους εἰς φῶς. Ταῦτά δὲ ταῦτα νομίσας γίνεσθαι καὶ περὶ ψυχῆν, ὅποτε ἴδοι θορυβουμένην τινὰ καὶ ἀδυνατουσάν τι καθορᾶν, οὐκ ἂν ἀλογίστως γελῶ, ἀλλ' ἐπισκοποῖ ἂν πότερον ἕκ φανότερου βίου ἤκουσα ὑπὸ ἀηθείας ἐσκοτώται, ἢ ἔξ ἀμαθίας πλείονος εἰς φανότερον ἰοῦσα ὑπὸ λαμπροτέρου μαρμαρυγῆς ἐμπέπλησται, καὶ οὕτω δὴ τὴν μὲν εὐδαιμονίσειεν ἂν τοῦ πάθους τε καὶ βίου, τὴν δὲ ἐλέησειεν, καὶ εἰ γελῶν ἐπ' αὐτῇ βούλοιο, ἦττον ἂν καταγέλαστος ὁ γέλως αὐτῷ εἶη ἢ ὁ ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἕκ φωτὸς ἡκούση.

Καὶ μάλα, ἔφη, μετρίως λέγεις.

IV Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχ οἷαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοι φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δὲ ποῦ οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναί, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.

Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη.

Ὁ δὲ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως ἢ ζῶν ὄλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἕκ τοῦ

ten saiatuko balitz,eskuez oratu ahal balute hiltzeko,ez al lukete erailgo?

-Ziur,esan zuen.

III.-Orain,bada,esan nuen nik,Glauko adiskidea,i-rudi hau arinago esandakoei egokitu behar zaie:egonleku hau,begiz ikusgarria,presondegikoarekin alderatu beharra dago eta bertako suaren argia eguzki-indararekin.Gora igotea,berriz,eta hangoek ikustea gogoaren mundu ulerkorrera igotearekin alderatu beharra dago eta nire itxaropenaz ez duzu okerrik izango,hartaz mintzatzen entzun nahi baduzu.Jainkoak daki egiazkoa gertatzen denentz. Eta ene gardiz,halaxe da,mundu ulergarriaren azken azkenean onaren ideia dago,nekez susmagarria eta behin susmatuz gero ondorioztat atera behar da denean on eta eder guztien zergatia dela,mundu hontan argia eta argiaren emalea ipini dituen eta adimenaren(nous)munduan berau dela nagusia,egiaren eta adimenaren emalea eta berau ikusi behar dela bakarrean zein taldean zentzunez jokatatu nahi bada.

-Eritzi berekoa nauzu,esan zuen,ulertu ahal dudan neurrian.

-Orain,bada,esan nuen nik,ea hontan ere eritzi bera duzun,eta ez zaitez harritu:bertaratzen direnek ez dute gehiago gura gizonetik;aitzitik euren gogoek beti han goian bizitzea opa dute.Bidezkoa da eta,lehen aipatu irudira itzuli behar.

-Bidezkoa guztiz,esan zuen.

-Eta zer?,nik.Harritzekoa al da zuretzat,inor ikuskari jainkotiarretatik giza-ikuskarietara etorri eta lotsagarri eta arras barregarri agertzea? oraindik begiak lausoturik eta heldu den ilunpetara aski ohitu gabe egonik,behartuta badago epaitegietan edo beste edonon zuzenaren itzalez edo itzalon irudiez jardun eta eztabaidatzera,sekulan zuzenbiderik ikusi bakoek hortaz dihardutenean?

-Baina,esan nuen nik,zentzunez jokatuz gero gogoratuko litzaioke begiak era batera eta arrazoi bigatik lausotu ohi direla:argitik ilunpetara eta ilunpetik argitara aldatzeagatik.Gogoarekiko ere arrazoi biok gertatzen direla onartuz gero,norba it ikustean ikaraturik eta gauza bat usmatzeko e-

σκοτώδους, οὕτω ἔξιν ὅλη τῆ ψυχῆ ἔκ τοῦ γιγνομένου περι-
ακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ἄν και τοῦ ὄντος τὸ φανότατον
δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναι φαμεν
τὰγαθόν· ἢ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς
περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥησά τε και ἀνυσιμώτατα
μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ δρᾶν, ἀλλ' ὡς
ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι
οἱ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυ-
νεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος· τῷ ὄντι γάρ
οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι και
ἀσκήσεσιν· ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου
τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὐσα, ὅ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέ-
ποτε ἀπόλλουσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε και
ῶφέλιμον και ἀχρηστον αὖ και βλαβερὸν γίνετα· ἢ οὔπω
ἐννενόηκας, τῶν λεγομένων πονηρῶν μὲν, σοφῶν δὲ, ὡς
δριμύ μὲν βλέπει τὸ ψυχάριον και δεξέως διορθῶ ταῦτα ἐφ' ἃ
τέτραπται, ὡς οὐ φαύλην ἔχον τὴν ὕψιν, κακίᾳ δ' ἠναγκα-
σμένον ὑπηρετεῖν, ὅστε ὅσα ἂν δεύτερον βλέπῃ, τοσούτω
πλείω κακὰ ἐργαζόμενον;

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Τοῦτο μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τῆς τοιαύτης φύσεως εἰ ἔκ
παιδὸς εὐθύς κοπτόμενον περιεκόπη τὰς τῆς γενέσεως
ἑυγενεῖς ὅσπερ μολυβδίδας, αἱ δὲ ἐδάδαίς τε και τοιού-
των ἡδοναῖς τε και λιχνείαις προσφυσεῖς γινόμεναι περι-
κάτω στρέφουσι τὴν τῆς ψυχῆς ὕψιν· ὅν εἰ ἀπαλλαγέν
περιεστρέφετο εἰς τὰ ἀληθῆ, και ἐκεῖνα ἂν τὸ αὐτὸ τοῦτο
τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων δεύτατα ἔώρα, ὅσπερ και ἐφ' ἃ νῦν
τέτραπται.

Εἰκόσ γε, ἔφη.

Τί δέ; τόδε οὐκ εἰκόσ, ἦν δ' ἐγώ, και ἀνάγκη ἔκ τῶν

zindurik,ez luke arrazoirik gabe barrerik egingo
eta bai aztertuko luke ea bizitza argitsuagotik
ilki eta ohiturarik ezaz itsuturik dagoentz ala
ezjakin handiagotik argitara etorrirrik, disti-
ra handiagoak itsuturik ote dagoen.Lehenengoari
zorionak emango genizkioke bere bizitza-egoeraga-
tik eta bigarrenaz urrikalduko ginateke horrega-
tik barre egin nahi balu.Zinez hau ez litzateke
hain barregarri izango harentzat,goiko argitasun-
etik baletor.

IV.-Oso ederki diozu,esan zuen hark.

-Eta nik esan:beharrezkoa da,hau egia izatekotan,
guk gai hauezaz honela ebaztea:heziera ez dela,
batzuk aldarrikatzen duten bezalakoxea.Zera bait
diote,jakituririk gabeko gogoan beraiek ipintzen
dutelajakituria,itsu diren begietan ikusmena ipi-
niko balute bezala.

-Bai,halaxe da,esan zuen hark.

-Bai,diozunak,esan nuen nik,erakusten du bakoitz-
ak baduela bere baitan indar hau eta organo bat
ikasteko,ilunpetik argitara gorputz guztiarekin
izan ezik ezin itzul daitekeen begia antzo,eta
gogo guztiarekin mundu ikusgarritik urrun manten-
du beharko dela,harik eta izakiaren (ontos) e-
ta beronen atalik ikusgarriena ikus dezakeen ar-
te.Hau ona dela diogu,ezta?

-Bai,halaxe da.

-Eta nik esan nuen,heziera hauxe duzu:organo hori
aldatzeko eta hartarako biderik errazena eta era-
ginkorrena bilatzeko antzea;ez,noski,hari ikusme-
na ezartzea,eduki badaduka eta;baina,ez bait dago
ongi hezita,eta behar ez den lekura begiratzen
bait du,aldatu beharrean aurkitzen gara.

-Halaxe dirudi,esan zuen.

-Eta beste ahalmenak,gogoarenak esaten zaien ho-
riek,baliteke gorputzekoen berdintsuak izatea.I-
zan ere,horrelakorik ez dagoenean,azken batetan,
ohituraz eta ariketaz lor daitezke.Ulertzea,aldiz
,badirudi ahalmen bat guztiz jainkozkoa dela,ino-
iz bere indarra galtzen ez duena,on eta mesedega-
rri edo txar eta kaltegarri izan daitekeena,nola

προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπει-
ρους ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεύσαι, μήτε τοὺς ἐν
παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν δτι
σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ
ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἴδια τε καὶ δημοσία, τοὺς
δὲ δτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἠγούμενοι ἐν μακάρων
νήσοις ζῶντες ἔτι ἀποκίσθαι;

Ἄληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν, τάς τε
βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα
δ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν
καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴν ἀνα-
βάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτῆ, ἐπειν αὐτοῖς δ νῦν ἐπι-
τρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν
καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν
τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι
εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χεῖρον
ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς δν ἄμεινον;

V Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, δτι νόμῳ οὐ
τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εἶ
πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανάται ἐγγενέσθαι,
ξυναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν
μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὀφελείας ἦν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν
δυνατοὶ ὄσιν ὀφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους
ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπη ἕκαστος
βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρητῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν ξύν-
δεσμον τῆς πόλεως.

Ἄληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμεν γάρ.

Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, δτι οὐδ' ἀδικήσομεν
τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γιγνομένους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς

eramaten den. Ez zara ohartu nola gaiztoek derit-
zaten burutsuengan nolako begi zolia duen eta no-
lako zorrotasunaz dakusatzan begiratzen dituen
gauzak, ez bait du ikusmen ahulik; halere beraren
gaiztakeriaren pentsuan dago eta, zenbat eta begi
zoliago izan, are gehiago gaiztakerian diharduen?

-Bai, horrelaxe da, esan zuen.

-Orduan, esan nuen nik, txikitatik honelako izake-
retan, honela egiten bazuen, berunezko bolaz beza-
la, eta gogoari oturuntzetan eta horretariko atse-
ginetan itsatsita bezala, beherantz bihurtzen ba-
zuen gogoaren ikusmena; hortik askatuta gogoak e-
giarantz itzultzen bada eta gizon horiengan zorr-
ozkiro ikusiko luke, orain bihurturik dagoen gau-
zetan ikusten duen modu berebean?

-Baietz dirudi, esan zuen.

-Eta zer?, esan nuen nik, ez al da nahi eta ezkoa,
esandako kasuetan heziera gabekoak eta egia aski
ezagutu gabekoak ez izatea egoki inoiz hirirako
(hiri-agintaritzarako) ezta bizitza osoan jo eta ke
ikasten aritutakoak ere; batzuk bizitzan helburu
jakinekorik ez dutelako, bakarrean edo herrian
egiten dituztenak oro hara zuzentzeko; bestetarik
eduki arren, ez dutelako hortan jardungo, uste bait
dute honez gero izaro zorionsuetan bizi direla?

-Egia da, esan zuen.

-Nik esan nuen, geure lana da, (hiri-)sortzaileona,
izakerarik duena ikasketa hauetara bultzatzea,
lehen esana bait dugu bera dela bikainena, eta ona
ikustera eta igoera hura egitera bultzatzea, eta
behin igo ondoren ongi jabetzen direnean, orain
beren eskuetan ipintzen dugunik ez ipintzea.

-Orduan, zer?

-Nik esan nuen, han geratu eta berriro atxilo hai-
engana bihurtu gura ez izatea, ezta haien lankide
eta ohorekide izan gura ez izatea ere, ahul ez sen
do-sakonak izanik.

-Orduan, esan zuen, kalte egingo diegu eta biziera
txarragoa emango, hobeki egon ahal dutelarik?

V.-Nik esan nion: adiskide, berriro ahantzi zaizu
legez ezin zaiola bestelako biziera opa ezain hi-
ritar motari, aitzitik hiri osoan nahi du ongia

αυτοὺς ἐροῦμεν, προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τε καὶ φυλάττειν. Ἐροῦμεν γὰρ ὅτι οἱ μὲν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τοιοῦτοι γινόμενοι εἰκότως οὐ μετέχουσι τῶν ἐν αὐταῖς πόνων· αὐτόματοι γὰρ ἐμφύονται ἀκούσης τῆς ἐν ἐκάστη πολιτείας, δίκην δ' ἔχει τό γε αὐτοφυές μηδὲν τροφήν ὀφείλον μηδ' ἐκτίνειν τῷ προθυμείσθαι τὰ τροφεῖα· ὑμᾶς δ' ἡμεῖς ὑμῖν τε αὐτοῖς τῆ τε ἄλλῃ πόλει ὥσπερ ἐν σμήνεσιν ἡγεμόνας τε καὶ βασιλέας ἐγεννήσαμεν, ἀμεινόν τε καὶ τελεώτερον ἐκείνων πεπαιδευμένους καὶ μᾶλλον δυνατοὺς ἀμφοτέρων μετέχειν. Καταβατέον οὖν ἐν μέρει ἐκάστῳ εἰς τὴν τῶν ἄλλων ξυνοίκησιν καὶ συνεθιστέον τὰ σκοτεινὰ θεάσασθαι· ξυνεθιζόμενοι γὰρ μυρῖον βέλτιον ὄψεσθε τῶν ἐκεῖ καὶ γνώσεσθε ἕκαστα τὰ εἶδωλα ἅττα ἐστὶ καὶ ὄν, διὰ τὸ τᾶληθῆ ἑωρακέναι καλῶν τε καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν πέρι· καὶ οὕτω ὕπαρ ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἡ πόλις οἰκῆσεται, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, ὡς νῦν αἱ πολλαὶ ὑπὸ σκιαμαχοῦντων τε πρὸς ἀλλήλους καὶ στασιαζόντων περὶ τοῦ ἄρχειν οἰκοῦνται, ὡς μεγάλου τινὸς ἀγαθοῦ ὄντος. Τὸ δὲ που ἀληθές ὃδ' ἔχει· ἐν πόλει ἢ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι, τὴν δ' ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν ἐναντίως.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Ἄπειθήσουσιν οὖν ἡμῖν, οἶει, οἱ τρέφιοι ταῦτ' ἀκούοντες, καὶ οὐκ ἐβαλήσουσιν ξυμπνεῖν ἐν τῇ πόλει ἕκαστοι ἐν μέρει, τὸν δὲ πολὺν χρόνον μετ' ἀλλήλων οἰκεῖν ἐν τῷ καθαρῷ;

Ἄδύνατον, ἔφη· δίκαια γὰρ δὴ δίκαιοις ἐπιτάξομεν. Παντὸς μὲν μᾶλλον ὡς ἐπ' ἀναγκαῖον αὐτῶν ἕκαστος εἰσι τὸ ἄρχειν, τοῦναντίον τῶν νῦν ἐν ἐκάστη πόλει ἀρχόντων.

Οὕτω γὰρ ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, ὃ εἶπες· εἰ μὲν βίον ἐξευρήσεις ἀμείνω τοῦ ἄρχειν τοῖς μέλλουσιν ἄρξειν, ἔστι σοὶ δυνατὴ γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη· ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλοῦσοι, οὐ χρυσοῦ, ἀλλ' οὐ δεῖ τὸν

hedatu, hiritarrak batuz edo komentziduta edo behartuta, bakoitzak taldearentzat ekar lezakeen laguntza elkarrekiko zabalduz eta horrelako gizonak hirian egin baditza ez da, noski, bakoitzak gogo duenera jardutera itzul dadin, herriaren batasunerako eurok zuzentzeko baizik.

-Egia da, esan zuen, ahantzirik nuen eta.

-Gogoan izan, Glauko, esan nuen nik, ez diegula okerririk egingo gure arteko philosophoiei, bai, oster, zuzenki mintzatuko gatzakiela besteen ardura eta zaintza har ditzaten bultzatuz. Honela esango diegu: beste hirietan hortaratuek ez dute lanik egiten arlo hortan, beren kabuz ari direla tokian tokiko hiri-gobernua ikusita; gauza zuzena dela, bere kabuzkoak, inori hazkuntza zor ez dionak hazkuntza inori ordaindu behar ez izatea. Guk, baina, zuek zuzentzako eta hiri osorako egin zaituztegu erlauntzetako buru eta erregetzako, eta haiei (erbesteko-iei) baino hazkuntza hobeagoa eta osoagoa emango dizuegu philosophia eta politika uztartu ahal ditzazuen. Norberak besteen elkar-egoitzara jeitsi behar du eta ilunpeak ikustera ohitu. Behin ohituz gero, besteek baino mila aldiz hobekiago ikusiko politika eta philosophia, eta ezagutuko dituzue irudiak, bakoitza zer den, ederrari, zuzenari eta onari buruzko egiaz dena ikusiko duzuelako. Horrela hiria egonlekua gertatuko da guretzat eta zuzentzat, eta ez amets bat, gaur egunean gehienak ohi direnez, elkarrekin haize joka eta borrokan ari bait dira agintea dela eta, on handia bailitzan. Egia, oster, hauxe da: gitxien egoki direnak agintzeko prest dauden hirian bait dago agintaritzarik onena eta baketsuena, eta agintariak bestelakoak dituen hirian bestela gertatzen da.

-Arras ongi, esan zuen.

-Eta uste duzu gure ikasleek, hauek entzunik, entzregor egingo dutela, eta ez dutela nahi izango hirian bakoitzak bere neurrian lankide izan, denborarik gehiena elkarrekin ari badira ideia hutsen alorrean?

-Ezinezkoa da, esan zuen. Zuzen direnei gauza zuzenak agintzen dizkiegu eta. Baina, eurretatik bakoi-

εὐδαιμόνα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος. Εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγάθων ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἔντεσθεν οἰόμενοι τὰγαθὸν δεῖν ἀρπάζειν, οὐκ ἔστι· περιμάχητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκείος δὲν καὶ ἔνδον δ' τοιοῦτος πόλεμος αὐτοῦς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν.

Ἄληθέστατα, ἔφη.

Ἔχεις οὖν, ἦν δ' ἐγώ, βίον ἄλλον τινὰ πολιτικῶν ἀρχῶν καταφρονουντα ἢ τὸν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας;

Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὄς.

Ἄλλὰ μέντοι δεῖ γέ μὴ ἔραστὰς τοῦ ἄρχειν ἰέναι ἐπ' αὐτό· εἰ δὲ μή, οἷ γε ἀντερασταὶ μαχοῦνται.

Πῶς δ' οὐ;

Τίνας οὖν ἄλλους ἀναγκάσεις ἰέναι ἐπὶ φυλακὴν τῆς πόλεως ἢ οἱ περὶ τούτων τε φρονιμώτατοι δι' ὧν ἄριστα πόλις οἰκεῖται, ἔχουσί τε τιμὰς ἄλλας καὶ βίον ἀμείνω τοῦ πολιτικοῦ:

Οὐδένας ἄλλους, ἔφη.

VI Βούλει οὖν τοῦτ' ἤδη σκοπεῖμεν, τίνα τρόπον οἱ τοιοῦτοι ἐγγενήσονται, καὶ πῶς τις ἀνάξει αὐτοῦς εἰς φῶς, ὅσπερ ἐξ Ἄιδου λέγονται δὴ τινες εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν;

Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἔφη.

Τοῦτο δὴ, ὡς ἔοικεν, οὐκ δοστράκου ἀν εἶη περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγή ἐκ νυκτερινῆς τινος ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν, τοῦ ὄντος οὖσαν ἐπάνοδον, ἦν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι.

Πάνυ μὲν οὖν.

Οὐκοῦν δεῖ σκοπεῖσθαι τί τῶν μαθημάτων ἔχει τοιαύτην δύναμιν;

Πῶς γὰρ οὐ;

Τί ἀν οὖν εἶη, δὲ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὀλκὸν ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν; Τόδε δ' ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλητὰς μέντοι πολέμου ἔφαμεν τούτους ἀναγκαῖον εἶναι

tzak beharrizanez hartuko du agintea gaur egun hiri guztietan agintariek ez bezala.

-Halaxe da, esan nuen nik, ene lagun hori. Eta agintzeko gertu direnentzako agintzea baino biziera hobeagorik arki badezazu, ongi gobernaturiko hiria sor dezakezu, hiri hortan baizik ez dute aginduko benetako aberatsek; ez urretan aberats, bizikera on eta zentzunezkoz baizik, hortaz aberastu behar da zoriontsua eta. Behartsuak eta eskuarterik ez dutenak hiriko zereginetara badatoz, ona harrapatu behar dutela uste eta ez dago ezer onik. Agintea lortzeko borrokatzen dira eta hauxe da etxebarruko borrokaldia, eurak eta euren hiria hondatzen duena.

-Arras ongi, esan zuen.

-Egiazko philosophiaz landa, esan nuen nik, beste aukeraren bat al dazaguzu, aginte politikoak gitxi esten dituenik?

-Ez, Zeus-engatik, egin zuen berak. Baina agintea ez da gutiziatu behar; bestela, ezin ikusiak eta lis-karrak datoz.

-Nola ez?

-Bestela, nortzu behartuko dituzu hiriaren zaingoa bereganatzera, ikasienak izan ezik? Osterantzeko o-horeak bait dituzte eta biziera bat hiri-agintariarena baino hobeagoa.

-Beste inortxo ere ez, esan zuen.

VI.-Orain gura duzu hauxe azter dezagun: nola sortuko diren horrelako gizonak eta nola norbaitek argitara eramango dituen batzu Hades-etatik jainkoenagana eramana izan omen direnen antzera?

-Eta nola ez?, esan zuen.

-Dirudienez hau ez da ahuntzaren gauerdiko eztula egun ilunetik egun egiazkora, izatera bertara, go-goera eramatea baizik. Eta horri esango diogu benetako philosophia.

-Ederto batean.

-Hortaz, ikaskizunen artean bilatu behar da zeinek duen indar hau.

-Nola ez, bada?

-Zein dateke, Glaukon hori, gogoia izan beharretik izatera daroan jakintzagaia? Esaten nagoen bitar-

νέους ὄντας;

Ἐφαμεν γάρ.

Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσέχειν τὸ μάθημα ὃ ζητοῦμεν πρὸς ἕκείνῳ.

Τὸ ποῖον;

Μὴ ἄχρηστον πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἶναι.

Δεῖ μέντοι, ἔφη, εἴπερ οἶόν τε.

Γυμναστικῆ μὴν καὶ μουσικῆ ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο ἡμῖν.

Ἦν ταῦτα, ἔφη.

Γυμναστικὴ μὲν περὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον τετεύτακεν· σώματος γάρ ἀξίης καὶ φθίσεως ἐπιστατεῖ. Φαίνεται.

Τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἂν εἶη ὃ ζητοῦμεν μάθημα.

Οὐ γάρ.

Ἄλλ' ἄρα μουσικὴ ὄσθη τὸ πρότερον διήλθομεν:

Ἄλλ' ἦν ἐκείνη γ', ἔφη, ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα τοὺς φύλακας, κατὰ τε ἁρμονίαν ἐδαρμοστίαν τινά, οὐκ ἐπιστήμην, παραδιδούσα, καὶ κατὰ βυθμὸν ἐδρυθμίαν, ἔν τε τοῖς λόγοις ἕτερα τούτων ἀδελφὰ ἔθη ἅττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθῶδεις τῶν λόγων καὶ ὅσοι ἀληθινώτεροι ἦσαν· μάθημα δὲ πρὸς τοιοῦτόν τι ἄγον, οἷον σὺ νῦν ζητεῖς, οὐδὲν ἦν ἔν αὐτῇ.

Ἄκριθέστατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀναμιμνήσκεις με· τῷ γάρ ὄντι τοιοῦτον οὐδὲν εἶχεν. Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαύκων, τί ἂν εἶη τοιοῦτον; αἶ τε γὰρ τέχναι βάνουσαι ποὺ ἀπασαί ἔδοξαν εἶναι.

Πῶς δ' οὐ; καὶ μὴν τί ἔτ' ἄλλο λείπεται μάθημα, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς καὶ τῶν τεχνῶν κεχωρισμένον;

Φέρε, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μηδὲν ἔτι ἐκτὸς τούτων ἔχομεν, λαβεῖν, τῶν ἐπὶ πάντα τεινόντων τι λάβωμεν.

Τὸ ποῖον:

Οἷον τοῦτο τὸ κοινόν, ὃ πᾶσαι προσχρῶνται τέχναι τε καὶ διάνοιαι καὶ ἐπιστήμαι, ὃ καὶ παντὶ ἔν πρώτοις ἀνάγκη

tean besterik dut buruan. Ez al dugu esan gure philosophoak gaztetan gudu-atletakizan behar zirela?

-Hori da eta.

-Gainera, bilatzen dugun zientziak hau eduki behar du.

-Zein?

-Gizonentzat alferreko guduak ez izatea.

-Beharrezkoa da, esan zuen, ahal bada behintzat.

-Gymnastikaz eta musikaz hezi ditugu guk lehendabizi.

-Horixe, esan zuen.

-Gymnastika, aldiz, jaio eta suntsitzen denari ezartzen zaio. Gorputzaren hazkuntzaz eta hezkuntzaz arduratzen da eta.

-Hala dirudi.

-Ez al da berau, bila ari ginen zientzia?

-Ezta.

-Lehen adierazi dugun musika ote?

-Baina ez al dugu ikusi hau dela gymnastikaren osagarria?, esan zuen; gogoratzen bazaizu, beronek hezi ditu zaintzaileak, zientziaren lekuan armonia zehatza irakatsiz; eta rythmoaren bidez eurythmia, eta ele-bidez, hauen ideko diren bestetzu, ele egiazkoak zein mythozkoak direla. Baina zuk orain bilatzen duzun ikasgairako ezer balio duenik, bertan ez duzu ezertxo ere.

-Nik esan nuen, ondo gauza zehatzak gogoratzen dizkidazu. Eduki, ez daduka ezertxo ere. Baina, Glaukon bikain hori, non dago horrelakorik? Eta antze orok ez al dute ematen artisauak direla?

-Hoba ez! Oraindik beste zientziarik gelditzen al da, musika gymnastika eta antzeak alde batetara utziz gero?

-Ea, esan nuen nik, hauetaz landa ezer ez badugu har dezagun guztietara hedatzen den zerbait.

-Esaterako, zein?

-Zientzia orokor hau, esan nuen nik, hortaz baliatzen bait dira antze oro, adimenekoak eta jakintzakakoak, denek lehenengoan artean ikasi beharrezkoa.

-Zein, gero?, berak.

μανθάνειν.

Τὸ ποῖον ; ἔφη.

Τὸ φαῦλον τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ἔν τε καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία διαγιγνώσκειν· λέγω δὲ αὐτὸ ἐν κεφαλαίῳ ἀριθμὸν τε καὶ λογισμόν· ἢ οὐχ οὕτω περὶ τούτων ἔχει, ὡς πᾶσα τέχνη τε καὶ ἐπιστήμη ἀναγκάζεται αὐτῶν μέτοχος γίνεσθαι ;

Καὶ μάλα, ἔφη.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ πολεμική ;

Πολλή, ἔφη, ἀνάγκη.

Παγγέλοιον γοῦν, ἔφην, στρατηγὸν Ἀγαμέμνονα ἐν ταῖς τραγωδίαις Παλαμήδης ἐκάστοτε ἀποφαίνει· ἢ οὐκ ἐννεόηκας ὅτι φησὶν ἀριθμὸν εὐρών, τάς τε τάξεις τῶ στρατοπέδῳ καταστήσαι ἐν Ἰλίῳ καὶ ἐξαριθμησαὶ ναῦς τε καὶ τᾶλλα πάντα, ὡς πρὸ τοῦ ἀναριθμητῶν ὄντων καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ὄσους πόδας εἶχεν εἰδότες, εἴπερ ἀριθμεῖν μὴ ἠπίστατο ; καίτοι ποῖόν τιν' αὐτὸν οἶε στρατηγὸν εἶναι ;

Ἄτοπόν τιν', ἔφη, ἔγωγε, εἰ ἦν τοῦτ' ἀληθές.

VII Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγώ, μάθημα ἀναγκαῖον πολεμικῶ ἀνδρὶ θήσομεν καὶ λογίζεσθαι τε καὶ ἀριθμεῖν δύνασθαι ;

Πάντων γ', ἔφη, μάλιστα, εἰ καὶ ὀτιοὺν μέλλει τάξεων ἐπαίειν, μᾶλλον δ' εἰ καὶ ἀνθρώπος ἔσσεσθαι.

Ἐννοεῖς οὖν, εἶπον, περὶ τοῦτο τὸ μάθημα ὅπερ ἐγώ ;

Τὸ ποῖον ;

Κινδυνεύει τῶν πρὸς τὴν νόησιν ἀγγόντων φύσει εἶναι ὃν ζητοῦμεν, χρῆσθαι δ' οὐδεὶς αὐτῶ ὀρθῶς, ἐλκτικῶ ὄντι παντάπασιν πρὸς οὐσίαν.

Πῶς, ἔφη, λέγεις ;

Ἐγὼ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ γ' ἐμοὶ δοκοῦν δηλῶσαι. Ἄ γὰρ διαιροῦμαι παρ' ἐμαυτῶ ἀγωγὰ τε εἶναι οἱ λέγομεν καὶ μὴ, ξυμβατικής γενόμενος ξύμφαθι ἢ ἀπειπε, ἵνα καὶ τοῦτο σαφέστερον ἴδωμεν εἰ ἔστιν οἶον μαντεύομαι.

Δείκνυ', ἔφη.

-Eta nik,hauxe,arrunt hau:bata,bia eta hirua be-reizten dituena.Hitz batez,arithmetika eta kalku-loa.Antze eta ezagutze orok hortaz baliatu behar du.Ez al da horrelakoa?

-Bai horixe,esan zuen.

-Eta nik,orduan guduaren antzea barne?

-Beharko,esan zuen berak.

-Nik esan nuen,Agamenon buruzagi barregarria,Pal-amedes-ek tragedietan beti aurkezten duena.Ez al dakizu arithmetika aurkitu eta gudarosteari bere lekua ezartzen diola Troia-n,eta ontziak eta bes-te gainerakoak zenbatu zituela,bere aurretik zen-baturik ez balego bezala eta Palamedes,antza,zen-bat oin zuen jakin gabe zegoen,ez bait zekien zenbatzen?

-Nolako buruzagitzat duzu hau?

-Hau egia izatekotan,oso bitxia da,esan zuen.

VII.-Beraz,esan nuen nik,gudu-gizona kalkuloa eta zenbakiak jakiteko gauza izan behar da?

-Oso beharrezkoa da,esan zuen,armadaz jakitun e-gon nahi badu eta are gehiago gizona izan nahi ba du.

-Hontaz nire eritzikoa zara!

-Zein eritzi?

-Adimenera berez daramaten eta guk bilatzen ditu-gun jakintzetatik bat izan daiteke.Baina inor ez da egokiro hartaz baliatzen,denak izatera dakar-tzan arren.

-Zer diozu?,esan zuen.

-Zer deritzodan azalduko dizut,esan nuen nik.

-Neure aldetik gure helburura daramatenak edo ez daramatenak aipatu ahala zuk esan baietz edo uka ezazu,uste dudan bezala den ala ez argiro ikuste-ko.

-Ea,esan,esan zuen.

-Kontuizu,esan nuen,adi bazaude,zentzumenetan ba-tzuk ez dutela ikerketara bultzatzen, zentzumenez ebazten dugulako egokiro,eta bestetzuk beti dara-matela ikerketara,zentzumenetatik ez bait da ezer taiuzkorik ateratzen.

-Urrun ikusitakoei buruz ari zarela argi dago,e-san zuen,eta perspektibazko marrazkiei buruz.

Δείκνυμι δὴ, εἶπον, εἰ καθορθῶς, τὰ μὲν ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν οὐ παρακαλοῦντα τὴν νόησιν εἰς ἐπίσκεψιν, ὥς ἱκανῶς ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως κρινόμενα, τὰ δὲ παντάπασι διακελευόμενα ἐκείνην ἐπισκέψασθαι, ὥς τῆς αἰσθήσεως οὐδὲν ὕγιές ποιούσης.

Τὰ πόρρωθεν, ἔφη, φαινόμενα δῆλον ὅτι λέγεις καὶ τὰ ἔσκιαγραφημένα.

Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἔτυχες οὐ λέγω.

Ποῖα μὴν, ἔφη, λέγεις;

Τὰ μὲν οὐ παρακαλοῦντα, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα μὴ ἐκβαίνει εἰς ἐναντίαν αἴσθησιν ἅμα· τὰ δ' ἐκβαίνοντα ὥς παρακαλοῦντα τίθημι, ἐπειδὴν ἢ αἴσθησις μηδὲν μᾶλλον τοῦτο ἢ τὸ ἐναντίον δηλοῖ, εἴτ' ἐγγύθεν προσπίπτουσα εἴτε πόρρωθεν. Ὡς δὲ ἄ λέγω σαφέστερον εἴσει. Οὗτοι φάμεν τρεῖς ἂν εἶεν δάκτυλοι, ὃ τε σμικρότατος καὶ ὃ δεύτερος καὶ ὃ μέσος.

Πάνυ γ', ἔφη.

Ὡς ἐγγύθεν τοίνυν δρωμένους λέγοντός μου διανοοῦ.
Ἄλλὰ μοι περὶ αὐτῶν τόδε σκόπει.

Τὸ ποῖον;

Δάκτυλος μὲν αὐτῶν φαίνεται ὁμοίως ἕκαστος, καὶ ταύτη γέ οὐδὲν διαφέρει, ἕαντε ἐν μέσῳ δρῶνται ἕαντ' ἐν ἐσχάτῳ, ἕαντε λευκὸς ἕαντε μέλας, ἕαντε παχὺς ἕαντε λεπτός, καὶ πᾶν ὃ τι τοιοῦτον. Ἐν πᾶσι γάρ τούτοις οὐκ ἀναγκάζεται τῶν πολλῶν ἢ ψυχῇ τὴν νόησιν ἐπερέσθαι τί ποτ' ἐστὶ δάκτυλος· οὐδαμοῦ γάρ ἢ ὄψις αὐτῇ ἅμα ἐσήμηνεν τὸν δάκτυλον τοῦναντίον ἢ δάκτυλον εἶναι.

Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἰκότως τό γε τοιοῦτον νοήσεως οὐκ ἂν παρακλητικὸν οὐδ' ἐγερτικὸν εἴη.

Εἰκότως.

Τί δὲ δὴ; τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὴν σμικρότητα ἢ ὄψις ἄρα ἱκανῶς δρῶν, καὶ οὐδὲν αὐτῇ διαφέρει ἐν μέσῳ τινὰ αὐτῶν κείσθαι ἢ ἐπ' ἐσχάτῳ; καὶ ὡσαύτως πάχος καὶ λεπτότητα ἢ μαλακότητα καὶ σκληρότητα ἢ ἀφή; καὶ αἱ

-Ez duzu ulertu guztiz nik diodana.

-Zer diozu,bada?,esan zuen.

-Ez daramatenak,esan nuen nik,aurkako zentzumenak jotzen ez dituztenak.Eta hola jotzen dutenek,bai,daramatenak dira nire aburuz.Zentzumenek hau ala bestea den ez darakustenean,urrundik nahiz hurbiletik ikusita.Diodana argiro ikus dezazun,horra hiru hatzamar:erpurua,erakuslea eta nagia.

-Ederto,esan zuen.

-Har ezazu gogoan beste bat,nik diodan bezala,hur biletik ikusia;hauxe bait deritzot eurei buruz.

-Zer?

-Euretariko bakoitzak hatzamarra dirudi,eta hortarako ez dio axolarik erdian ala azkenean ikusia denentz,ezta zuria ala beltza den ere,lodia ala txikerra eta orobat beste denetan.Guztiotan gizon askorengan gogoa ez dago behartuta hatzamarra zer den ulertzera.Edonola ere,ikusmenak ez dio aldi berean erakutsi hatzamarra hatzamarraz kanpo besterik denik.

-Ezta,esan zuen.

-Hortaz,esan nuen nik,berezkoa denez,hau ez da adimenaren eragile ez bultzatzaile.

-Halaxe da,bai.

-Eta zer?Ikusmenak badaki ohartzten eurok handiak ala txikiak diren,eta berdin al zaio zerbait erdian ala azkenean egoteagatik?Orobat ukimenak lodia ala mehea,biguna ala gogorra: denentz?Beste zentzumenek ere ez al dituzte motzegi adierazten alderdi horiek?Ez al du berdin egiten euretariko bakoitzak?Lehenengo gogorra dena asmatu behar duen zentzumenak biguna ere asmatzen du eta gogoa oharrarazten du nola hau gogorra eta biguna den.

-Halaxe da,esan zuen.

-Eta ez al da beharrezkoa,esan nuen nik,honelakotan gogoa zurturik egotea,zentzumenek adierazten diolako hau gogorra dela eta era berean biguna,arina eta astuna,eta arina eta astuna zer den,zentzumenak adierazten bait du astuna arin dela eta arina astun?

-Baiki,esan zuen;gogoarentzat bitxiak dira ikerketa bat eskatzen dutenak.

ἄλλαι αἰσθήσεις ἀρ' οὐκ ἐνδεῶς τὰ τοιαῦτα δηλοῦσιν ; ἢ ὧδε ποιεῖ ἑκάστη αὐτῶν· πρῶτον μὲν ἢ ἐπὶ τῷ σκληρῷ τεταγμένη αἰσθησις ἠνάγκασται καὶ ἐπὶ τῷ μαλακῷ τετάχθαι, καὶ παραγγέλλει τῇ ψυχῇ ὧς ταῦτον σκληρόν τε καὶ μαλακὸν αἰθανομένη ;

Οὕτως: ἔφη.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἀναγκαῖον ἐν τοῖς τοιούτοις αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀπορεῖν τί ποτε σημαίνει αὕτη ἢ αἰσθησις τὸ σκληρόν, εἴπερ τὸ αὐτὸ καὶ μαλακὸν λέγει, καὶ ἢ τοῦ κούφου καὶ ἢ τοῦ βαρέος, τί τὸ κούφον καὶ βαρὺ, εἰ τό τε βαρὺ κούφον καὶ τὸ κούφον βαρὺ σημαίνει.

Καὶ γάρ, ἔφη, αὐταὶ γε ἄτοποι τῇ ψυχῇ αἰ ἐρμηνεῖται καὶ ἐπισκέψεως δεόμεναι.

Εἰκότως ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τοῖς τοιούτοις πρῶτον μὲν πειρᾶται λογισμὸν τε καὶ νόησιν ψυχὴ παρακαλοῦσα ἐπισκοπεῖν εἴτε ἐν εἴτε δύο ἐστὶν ἕκαστα τῶν εἰσαγγελλομένων.

Πῶς δ' οὖ ;

Οὐκοῦν ἐὰν δύο φαίνεται, ἕτερόν τε καὶ ἐν ἑκάτερον φαίνεται ;

Ναί.

Εἰ ἄρα ἐν ἑκάτερον, ἀμφοτέρω δὲ δύο, τὰ γε δύο κεχωρισμένα νοήσει· οὐ γάρ ἂν ἀχώριστὰ γε δύο ἐνόει, ἀλλ' ἐν. Ὅρθως.

Μέγα μὴν καὶ ὄψις καὶ σμικρὸν ἔώρα, φαμέν, ἀλλ' οὐ κεχωρισμένον, ἀλλὰ συγκεχυμένον τι. Ὅ γάρ ;

Ναί.

Διὰ δὲ τὴν τούτου σαφήνειαν μέγα αὖ καὶ σμικρὸν ἢ νόησις ἠναγκάσθη ἰδεῖν, οὐ συγκεχυμένα, ἀλλὰ διωρισμένα, τοῦναντίον ἢ ἕκεινη.

Ἄληθῆ.

Οὐκοῦν ἐντεῦθεν ποθεν πρῶτον ἐπέρχεται ἐρέσθαι ἢ ; ἐν τί οὖν ποτ' ἐστὶ τὸ μέγα αὖ καὶ τὸ σμικρὸν ;

Παντάπασι μὲν οὖν.

Καὶ οὕτω δὴ τὸ μὲν νοητόν, τὸ δ' ὄρατόν ἐκαλέσαμεν.

Ὅρθότατ', ἔφη.

-Arrazoizkoa da, esan nuen nik, gogoak honelakoetan adimena eta gogoeta eskatzea eta ohartu gura izatea ea zentzumenok gauza bati ala biri dagozkien. -Nola ez?

-Eta bi bezala agertuz gero, ez al dira bata eta bestea legez agertuko?

-Bai.

-Euretatik bakoitza batentzat eta bientzat baditu biak bananduztat hartuko ditu. Osterantzean bi banandutakoen ordeztat bezala hartuko luke.

-Arrazoia da.

-Ikusmenak handia eta txikia dakusatza, diogu, baina ez banandurik, elkaturik baizik. Ala ez?

-Bai.

-Honen argitzeko, adimenak handia eta txikia ikusi behar ditu, ez bateraturik banandurik baizik, ikusmenak ez bezala.

-Egia.

-Hortik dator kigu lehenengo galdetu beharra, zer den handia eta zer den txikia.

-Hori da eta.

-Horrelaxe bereizi dugu zer den ulergarria eta zer den ikusgarria.

-Ederki.

VIII.-Horixe eman nahi nuen nik aditzera, nola bantzuk bultzatzen duten pentsatzera eta beste bantzuk ez. Haiek zentzumenetan aurkakoak sorrarazten dituztela nioen, eta hauek ez, ez bait dute gogotarik sorrarazten.

-Orain ulertzen dut, esan zuen, eta horrela delakoa daukat.

-Zer, bada? Zenbakia eta batasuna non sartzen dituzu?

-Ez dut argi ikusten, esan zuen berak.

-Nik esan nuen, baina esandakoetatik epaitzen dituzu. Begien bidez edo beste edozein zentzumenez ikusgarri bada bata, ez litzateke esentziara erakarria izango, hatzamarrengatik esan dugun bezala. Beti honekin batera beste zer bait ikusten bada aurkakoak, batasuna gabe aurkakoak iruditzen raino, E-

VIII Ταυτα τοίνυν και ἄρτι ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς τὰ μὲν παρακλητικά τῆς διανοίας ἐστί, τὰ δὲ οὐ, ἀ μὲν εἰς τὴν αἴσθησιν ἅμα τοῖς ἐναντίοις ἑαυτοῖς ἐμπίπτει, παρακλητικά δριζόμενος, ὅσα δὲ μὴ, οὐκ ἐγερτικά τῆς νοήσεως.

Μανθάνω τοίνυν ἤδη, ἔφη, και δοκεῖ μοι οὕτω.

Τί οὖν; ἀριθμὸς τε και τὸ ἐν πτετέρων δοκεῖ εἶναι;

Οὐ ξυννοῶ, ἔφη.

Ἄλλ' ἐκ τῶν προειρημένων, ἔφην, ἀναλογίζου. Εἰ μὲν γὰρ ἱκανῶς αὐτὸ καθ' αὐτὸ δρᾶται ἢ ἄλλη τι αἰσθήσει λαμβάνεται | τὸ ἐν, οὐκ ἂν δλκὸν εἶη ἐπὶ τὴν οὐσίαν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δακτύλου ἐλέγομεν· εἰ δ' αἰεὶ τι αὐτῷ ἅμα δρᾶται ἐναντίωμα, ὥστε μηδὲν μᾶλλον ἐν ἢ και τοῦναντίον φαίνεσθαι, τοῦ ἐπικρινουντος δὴ δέοι ἂν ἤδη και ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐν αὐτῷ ψυχὴ ἀπορεῖν και ζητεῖν, κινουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν ἔννοιαν, και ἀνερωτᾶν τί ποτέ ἐστιν αὐτὸ τὸ ἐν, και οὕτω τῶν ἀγωγῶν ἂν εἶη και μεταστρεπτικῶν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος θέαν ἢ περὶ τὸ ἐν μάθησις.

Ἄλλὰ μέντοι, ἔφη, τοῦτό γ' ἔχει οὐχ ἥκιστα ἢ περὶ αὐτὸ ὄψις· ἅμα γὰρ ταῦτόν ὡς ἐν τε δρῶμεν και ὡς ἀπειρα τὸ πλήθος.

Οὐκοῦν εἶπερ τὸ ἐν, ἦν δ' ἐγώ, και ξύμπας ἀριθμὸς ταῦτόν πέπονθε τοῦτο;

Πῶς δ' οὐ;

Ἄλλὰ μὴν λογιστικὴ τε και ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθμὸν πάσα. Και μάλα.

Ταυτα δὲ γε φαίνεται ἀγωγὰ πρὸς ἀλήθειαν.

Ἐπερφυῶς μὲν οὖν.

Ὡν ζητοῦμεν ἄρα, ὡς ἔοικε, μαθημάτων ἂν εἶη· πολεμικῶ μὲν γὰρ διὰ τὰς τάξεις ἀναγκαῖον μαθεῖν ταυτα, φιλοσόφῳ δὲ διὰ τὸ τῆς οὐσίας ἀπτεόν εἶναι γενέσεως ἐξαναδύντι, ἢ μηδέποτε λογιστικῶ γενέσθαι.

Ἔστι ταυτ', ἔφη.

Ὁ δὲ γε ἡμέτερος φύλαξ πολεμικός τε και φιλόσοφος τυγχάνει ὄν.

paile bat behar da,eta gogoia behar-orduan eztaba- idara eta ikerketara bultzatu ohi da,batasuna zer den bera baitan bilaturik eta so eginik,eta horrela batasunarekiko ikasketa izatearen ikustera daramatenetarikoa da.

-Baina,egiazki,esan zuen,bataren ikuspena nabarmenki ikasten du.Gauza bat,bat eta ainitz,azkenik gabe dakusagu.

-Nik esan nuen,batasuna horrela bada,zenbaki guztiekin berdin gertatzen da?

-Nola ez,ba?

-Beraz,kalkulua eta arithmetika zenbakiari buruzkoak dira guztiz?

-Bai,guztiz.

-Orduan zeintziak egiara daramatenetarikoak dira.

-Era harrigarriaz.

-Antza denez,guk bilatu ditugun ikasketak dira. Hauek ikastea beharrezkoa zaio gudu-gizonari gudarostea zuzentzeko;philosophoari esentziara heltzeko sorreratik irtenik;hau gabe ezin izan daiteke inoiz kalkulatzalea.

-Halaxe da,esan zuen.

-Ea gure zaintzailea gudaria eta philosophoa den.

-Baita.

-Legepekoa beharko litzateke gai hau,Glauko;eta hirian arazorik handienetan jardun behar dutenak konbentzidu beharko lirateke kalkuluari ekin eta hortan saiatzeko,ez erdizka,zenbakien izakeraraino baizik;ez,gero,salerosketetan diharduten saltzaile eta tratolari antzo,guduaren eta gogoaren sortzetik egia eta esentziarako aldaketa erraza egiteko baizik.

-Oso ongi esanda,egin zuen berak.

-Ikusi,esan nuen nik,orain badakusat zenbakien ja kintza-gaiiaz ari zarela,nola den ona eta gure nahikunderako arras egokia,norbaitek salerosketarako gabe ezagutzeko darabilenean.

-Nolatan?,esan zuen berak.

-Oraintsu egon gara esaten nola daraman bortizki gogoia gorantz zenbakiez berez jardutera behartuz eta ez du inola ere onartzen,bere arrazoiketari inork gauza ikusgarri edo ukigarririk sartzerik.Ba

Τί μήν;

Προσῆκον δὴ τὸ μάθημα ἂν εἴη, ὃ Γλαύκων, νομοθετησῆαι καὶ πειθεῖν τοὺς μέλλοντας ἐν τῇ πόλει τῶν μεγίστων μεθέξειν ἐπὶ λογιστικῆν ἵέναι καὶ ἀνθάπτεσθαι αὐτῆς μὴ ἰδιωτικῶς, ἀλλ' ἕως ἂν ἐπὶ θέαν τῆς τῶν ἀριθμῶν φύσεως ἀφίκωνται τῇ νοήσει αὐτῆ, οὐκ ὄνησ' οὐδὲ πρᾶσεως χάριν ὡς ἐμπόρους ἢ καπήλους μελετῶντας, ἀλλ' ἕνεκα πολέμου τε καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς βασιάνης μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ' ἀλήθειάν τε καὶ οὐσίαν.

Κάλλιστ', ἔφη, λέγεις.

Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, νῦν καὶ ἐννοῶ, βηθέντος τοῦ περὶ τοὺς λογισμοὺς μαθήματος, ὡς κομψόν ἐστι καὶ πολλαχθι χρησίμων ἡμῖν πρὸς τὸ βουλόμεθα, εἰάν τοῦ γνωρίζειν ἕνεκά τις αὐτὸ ἐπιτηδεύῃ, ἀλλὰ μὴ τοῦ κατηλεύειν.

Πῆ δὴ; ἔφη.

Τοῦτό γε, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν. ὡς σφόδρα ἄνω ποι ἄγει τὴν ψυχὴν καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν ἀναγκάζει διαλέγεσθαι, οὐδαμῆ ἀποδεχόμενον εἰάν τις αὐτῇ ὁρατὰ ἢ ἀπτά σώματα ἔχοντας ἀριθμοὺς προτεινόμενος διαλέγηται. Οἴσθα γάρ που τοὺς περὶ ταῦτα δεινοὺς ὡς, εἰάν τις αὐτὸ τὸ ἐν ἐπιχειρήσει τῷ λόγῳ τέμνειν, καταγελοῖσι τε καὶ οὐκ ἀποδέχονται, ἀλλ' εἰάν σὺ κερματίζῃς αὐτό, ἐκεῖνοι πολλαπλασιοῦσιν, εὐλαβούμενοι μὴ ποτὲ φανῆ τὸ ἐν μὴ ἐν, ἀλλὰ πολλὰ μόρια.

Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.

Τί οὖν οἶε, ὃ Γλαύκων, εἴ τις ἔροιτο αὐτούς· « ὦ θαυμάσιοι, περὶ ποίων ἀριθμῶν διαλέγεσθε, ἐν οἷς τὸ ἐν οἶον ὑμεῖς ἀξιοῦτέ ἐστιν, ἴσον τε ἕκαστον πᾶν παντὶ καὶ οὐδὲ σμικρὸν διαφέρον, μόνιον τε ἔχον ἐν ἑαυτῷ οὐδέν; » τί ἂν οἶε αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι;

Τοῦτο ἔγωγε, ὅτι περὶ τούτων λέγουσιν ὧν διανοηθῆναι μόνον ἐγχωρεῖ, ἄλλως δ' οὐδαμῶς μεταχειρίζεσθαι δυνατόν.

Ὅρθος οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὃ φίλε, ὅτι τῷ ὄντι ἀναγκαῖον ἡμῖν κινδυνεύει εἶναι τὸ μάθημα, ἐπειδὴ φαίνεται γε προσαναγκάζον αὐτῇ τῇ νοήσει χρῆσθαι τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτὴν

dakizu,aurki,hontara zaletuek,inoiz berekin hon-taz eztabaidatzerakoan,batasuna zatitu nahi bada, irri egiten diotela eta ez dutela ezer jakin gu-ra izaten;aitzitik,zuk zatitzen baduzu haiek bi-dertu egiten dute,ustez eta batasuna ez dela age-ri bakarra legez,atal askotan legez baizik.

-Egia galanta,berak.

-Eta zer uste duzu,Glauko,inork galde egiten ba-die:"Ene gizon bikaina,zein zenbakiz ari zarete, eta non daude zuek hala direlakoan zaudeten bata-sunak,bakoitza enparauen berdina,ezertan bereizi gabe,eta atalik gabe?"Zer uste duzu erantzungo luketela?

-Esango lukete,nik uste,adimenez soilik harrapa litezkeen zenbakiak direla,eta ez beste edozein moduz.

-Badakusazu,ene adiskide,esan nuen nik,jakintza modu hau berez beharrezkoa egiten zaigula,gogoa behartzen bait du adimenaz beraz baliatzeko egia-ira iristeko?

-Bai horixe dakar berekin,egiazki.

-Eta zer?Konturatu zara izatez,kalkulatzaille dire-nak arin dakitela jakintza hauetara jotzen,berbe-tarako bezala;astunak,aldiz,hortan haziak eta a-rituak direnean,beste ezer onik ateratzen ez ba-dute,berdin berdin hortan zorrotzak izateko au-kera dutela denek?

-Bai,horrelaxe da,esan zuen.

-Eta nik hala uste,hori ikasi eta hortan ekin na-hi duenari neke handiagoa dakarkion beste jakin-tza asko aurkitzea ez da hau bezain erraza.

-Ez,ba.

-Guzti hauengatik ez da alde batera utzi behar jakintza hau;aitzitik,onenek beren izakerak hor-tan ezarri behar.

-Bat nator hortan,esan zuen.

IX.-Orduan,esan nuen nik,jar dezagun hau guregan; azter dezagun bigarren bat zertan mesedegarri zaigun.

-Zein?Geometria diozu?,jaulki zuen berak.

τὴν ἀλήθειαν ;

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, σφόδρα γε ποιεῖ αὐτό.

Τί δέ ; τότε ἤδη ἐπεσκέψω, ὡς οἷ τε φύσει λογιστικοὶ εἰς πάντα τὰ μαθήματα ὡς ἔπος εἰπεῖν δέξεις φύονται, οἷ τε βραδεῖς, ἂν ἐν τούτῳ παιδευθῶσι καὶ γυμνάσωνται, κἂν μηδὲν ἄλλο ὠφελήθωσιν, ὅμως εἷς γε τὸ δέξυτεροι αὐτοὶ αὐτῶν γίγνεσθαι πάντες ἐπιδιδόασιν ;

Ἔστιν, ἔφη, οὕτω.

Καὶ μήν, ὡς ἐγὼ μαι, ἃ γε μείζω πόνον παρέχει μανθάνοντι καὶ μελετῶντι, οὐκ ἂν βραδίως οὐδὲ πολλὰ ἂν εὐροῖς ὡς τοῦτο.

Οὐ γὰρ οὖν.

Πάντων δὴ ἕνεκα τούτων οὐκ ἀφετέον τὸ μάθημα ; ἀλλ' οἱ ἄριστοι τὰς φύσεις πικιδευτέοι ἐν αὐτῷ.

Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς.

ΙΧ Τοῦτο μὲν τοίνυν. εἶπον, ἐν ἡμῖν κείσθω· δεύτερον δὲ τὸ ἐχόμενον τούτου σκεψώμεθα ἅρα τι προσήκει ἡμῖν.

Τὸ ποῖον ; ἢ γεωμετρίαν, ἔφη, λέγεις ;

Αὐτὸ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ.

Ὅσον μὲν, ἔφη, πρὸς τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ τείνει, δῆλον ὅτι προσήκει· πρὸς γὰρ τὰς στρατοπεδεύσεις καὶ καταλήψεις χωρίων καὶ συναγωγὰς καὶ ἐκτάσεις στρατιδῶν καὶ ὅσα δὴ ἄλλα σχηματίζουσι τὰ στρατόπεδα ἐν αὐταῖς τε ταῖς μάχαις καὶ πορείαις διαφέροι ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γεωμετρικὸς καὶ μὴ ὄν.

Ἄλλ' οὖν δὴ, εἶπον, πρὸς μὲν τὰ τοιαῦτα βραχὺ τι ἂν ἐξαρκοῖ γεωμετρίας τε καὶ λογισμῶν μόριον· τὸ δὲ πολὺ αὐτῆς καὶ πορρωτέρω προῖδν σκοπεῖσθαι δεῖ εἰ τι πρὸς ἐκεῖνο τείνει, πρὸς τὸ ποιεῖν κατιδεῖν βῆρον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν. Τείνει δέ, φαμέν, πάντα αὐτόσε, ὅσα ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον μεταστρέφεσθαι ἐν ᾧ ἔστι τὸ εὐδαιμονέστατον τοῦ ὄντος, ὃ δεῖ αὐτὴν παντὶ τρόπῳ ἰδεῖν.

-Berbera, esan nuen nik-Gudu ekintzei buruzkoa de-
nez, esan zuen, argi dago onuragarria dela kanpamen
duak ipintzeko eta lekuez jabetzeko, gudarostea ba
tzeko edo antolatzeko, eta gudarosteak ohi dituen
besteetarako, borrokaldietan zein ibilaldietan a-
xola dio buruzagia geometriaz jakitun denentz.

-Bai, baina, hortarako, esan nuen, geometria eta kal-
kulo apur bat nahikoa da. Aztertu beharra dago ea
horren atalik behinena ezertarako den, hau da, ona-
ren ideia erraz ikusteko. Dena hortara doa, esan
genuen, edonon ikusi behar denera, ea izakirik zo-
riontsuena den lekura eramana den gogoia.

-Zuzenki diozu, esan zuen.

-Beraz, esentzia ikustera behartzen badu, egoki da,
bai, sorrera ikustera behartzera, ez, ez da onura-
tsua.

-Hala uste guk.

-Eta, esan nuen nik, gauza bat, geometriari gitxi i-
kasiarik argituko ez digutena: jakintza honek gai
guztiz aurkakoa duela, hortan ari direnek dioten-
aren aldean.

-Nola?, esan zuen.

-Era barregarritz eta ezinbestekoz mintzatzen di-
ra. Dihardutenek eta ari dutenarengatik arrazoi
guztiak honela dakartzate: laukiak egiten dituz-
te, luzatu, gehitu, egiten dutela eta honelako as-
ko. Hauxe da jakintza guztia, ezagutzeagatik lan-
dutakoa.

-Denak ados?, esan zuen.

-Ez al gara hortan bat etorriko?

-Zertan?

-Beti denaren eta ez behin jaio eta suntsitzen
denaren ezagutzean.

-Ongi da, esan zuen. Ezagutze geometrikoa beti den-
aren ezagutza bait da.

-Ene lagun jatorra, gogoia egiantz erakartzeko e-
ta ezagutza filosofikoa sorrazteko modukoa
da eta gorantz garamatzana, ez beherantz orain da-
gianez.

-Oso egokia da, esan zuen.

-Nik erantzun, ahal bezainbestean saiatuko gara hi
ri eder hortakoak geometriatik urrun ez daitezen.

Ὅρθως, ἔφη, λέγεις.

Οὐκοῦν εἰ μὲν οὐσίαν ἀναγκάζει θεάσασθαι, προσήκει,
εἰ δὲ γένεσιν, οὐ προσήκει.

Φαμέν γε δὴ.

Οὐ τοίνυν τοῦτο γε, ἦν δ' ἐγώ, ἀμφισβητήσουσιν ἡμῖν
ἄσοι καὶ σμικρὰ γεωμετρίας ἔμπειροι, ὅτι αὕτη ἡ ἐπι-
στήμη πᾶν τοῦναντίον ἔχει τοῖς ἐν αὐτῇ λόγοις λεγομένοις
ὑπὸ τῶν μεταχειριζομένων.

Πῶς; ἔφη.

Λέγουσι μὲν πού μάλᾳ γελοῖως τε καὶ ἀναγκαιῶς· ὥς
γὰρ πράττοντές τε καὶ πράξεως ἕνεκα πάντας τοὺς λόγους
ποιούμενοι λέγουσιν τετραγωνίζειν τε καὶ παρατείνειν καὶ
προστιθέναι καὶ πάντα οὕτω φθεγγόμενοι, τὸ δ' ἔστι πού
πᾶν τὸ μάθημα γνώσεως ἕνεκα ἐπιτηδευόμενον.

Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

Οὐκοῦν τοῦτο ἔτι διομολογητέον;

Τὸ ποῖον;

Ὡς τοῦ ἀεὶ ὄντος γνώσεως, ἀλλ' οὐ τοῦ ποτέ τι γιγνο-
μένου καὶ ἀπολλυμένου.

Εὐομολόγητον, ἔφη· τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος ἡ γεωμετρικὴ
γνώσις ἔστιν.

Ὅλκον ἄρα, ᾧ γενναίᾳ, ψυχῆς πρὸς ἀλήθειαν εἴη ἂν καὶ
ἀπεργαστικὸν φιλοσόφου διανοίας πρὸς τὸ ἄνω σχεῖν ἂν ἔνθ
κάτω οὐ δέον ἔχομεν.

Ὡς οἶόν τε μάλιστ', ἔφη.

Ὡς οἶόν τ' ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, μάλιστα προστακτέον ὅπως
οἱ ἐν τῇ καλλιπόλει σοὶ μηδενὶ τρόπῳ γεωμετρίας ἀφέξονται.
Καὶ γὰρ τὰ πάρεργα αὐτοῦ οὐ σμικρὰ.

Ποῖα; ἢ δ' ὅς.

Ἄ τε δὴ σὺ εἶπες, ἦν δ' ἐγώ, τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ
δὴ καὶ πρὸς πάσας μαθήσεις, ὥστε κάλλιον ἀποδέχεσθαι,
ἴσμεν πού ὅτι τῷ ὄλκῳ καὶ παντὶ διοίσει ἡμμένοσ τε γεωμε-
τρίας καὶ μή.

Τῷ παντὶ μέντοι νῆ Δι', ἔφη.

Δεύτερον δὴ τοῦτο τιθῶμεν μάθημα τοῖς νέοις;

Gehigarriak ere baditu eta ez edonolakoak.

-Zeintzuk, gero?, esan zuen.

-Zuk esaten dituzunak, esan nuen nik, guduarekikoak
eta jakintza-gai guztiak biltzen dituela eta ba-
dakigu nola alde handia dagoen geometriak ikas-
ten duenetik ikasten ez duenera.

-Gutzizkoa, esan zuen berak, Zeus-engatik!

-Hauxe ipini diegu gazteei jakintza-gaitzat.

-Bai, ipin diezaiegun, esan zuen.

X.-Zer? Hirugarrena astronomia. Ala ez?

-Bai, esan zuen. Urteko edo hileko zein garai den
nekazariantzat eta itsas-gizonentzat jakingarria
bada, guda buruarentzat ez gitxiago.

-Atsegin zara, esan nuen; badirudi beldur zarela
gehienek esango ote dizuten alferreko ikasketak
sartzen dituzula. Onura hori ez da makala, baina si-
nisten zaila da; ikasketa hauetan norberaren gogo-
aren organo bat garbitzen eta biztuten dela, beste
eginkizunek hil eta itsutua. Berau onik ateratzea
mila aldiz hobea da begien aldean. Beronek bakarr-
ik bait dakusa egia. Hontaz ados daudenak zurekin
bat datozke, zer esanik ez; inola ere bat ez datoz-
enek esango dute, noski, ez duzula ezer onik esa-
ten. Praktikotasunaz landa ez dute aipatzekorik
deus ikusten. Begira ezazu bertotik nortzurekin a-
ri zaren, edo inorekin ere ari ez ote zaren, zero-
rrengatik batez ere esaten dituzun gauzak, inori
'bekaitz' izan gabe, inork hortik onurarik ateratzen

badu.

-Horrela deritzat, esan zuen; enegatik egiten dut
hitz, galde eta erantzun.

-Orduan, esan nuen nik, atzera egiten dut, ez bait
dugu hartu geometriari darraikonik.

-Hartu, nola?, esan zuen.

-Azalen ondoren, esan nuen nik, igitzen ari den
trinkoa hartu dugu, bera baitan baino arinago. Ego-
kia da bigarrenaren ondoren hartzea, hau da, kubo-
etan eta sakonetan dagoena.

-Halaxe da, esan zuen. Baina, ene Sokrates, oraindik
ez da eriden holakorik.

Τιθώμεν, ἔφη.

Χ Τι δέ; τρίτον θώμεν ἀστρονομίαν; ἢ οὐ δοκεῖ;

Ἔμοι γοῦν, ἔφη· τὸ γὰρ περὶ ὄρας εὐαισθητοτέρως ἔχειν καὶ μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν οὐ μόνον γεωργίᾳ οὐδὲ ναυτιλίᾳ προσήκει, ἀλλὰ καὶ στρατηγίᾳ οὐχ ἦττον.

Ἡδὺς εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἔοικας δεδιότι τοὺς πολλούς, μὴ δοκῆς ἄχρηστα μαθήματα προστάττειν. Τὸ δ' ἔστιν οὐ πᾶν φαῦλον, ἀλλὰ χαλεπὸν πιστεῦσαι ὅτι ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν ἑκάστου ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεται τε καὶ ἀναζῶπυρεῖται ἀπολλύμενον καὶ τυφλούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, κρεῖττον ὅν σωθῆναι μυρίων ὀμμάτων· μόνω γὰρ αὐτῷ ἀλήθεια δρᾶται. Οἷς μὲν οὖν ταῦτα ξυνδοκεῖ ἀμηχάνως ὡς εἰ δόξεις λέγειν, ὅσοι δὲ τούτου μηδαμῆ ἠσθημένοι εἰσὶν εἰκότως ἠγήσονται σε λέγειν οὐδέν· ἄλλην γὰρ ἀπ' αὐτῶν οὐχ ὀρθοῖσιν ἀξίαν λόγου ὠφελίαν. Σκόπει οὖν αὐτόθεν πρὸς ποτέρους διαλέγη, ἢ πρὸς οὐδετέρους, ἀλλὰ σαυτοῦ ἕνεκα τὸ μέγιστον ποιεῖ τοὺς λόγους, φθονοῖς μὴν οὐδ' ἂν ἄλλω, εἴ τις τι δύναιτο ἀπ' αὐτῶν ὄνασθαι.

Οὕτως, ἔφη, αἰροῦμαι, ἕμαυτοῦ ἕνεκα τὸ πλεῖστον λέγειν τε καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι.

Ἄναγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, εἰς τοῦπίσω· νῦν δὴ γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸ ἐξῆς ἐλάβομεν τῆ γεωμετρίας.

Πῶς λαβόντες; ἔφη.

Μετὰ ἐπίπεδον, ἦν δ' ἐγώ, ἐν περιφορᾷ ὅν ἦδη στερεὸν λαβόντες, πρὶν αὐτὸ καθ' αὐτὸ λαβεῖν· ὀρθῶς δὲ ἔχει ἐξῆς μετὰ δευτέραν ἀξίην τρίτην λαμβάνειν. Ἔστι δὲ που τοῦτο περὶ τὴν τῶν κύβων ἀξίην καὶ τὸ βάθους μετέχον.

Ἔστι γὰρ, ἔφη· ἀλλὰ ταυτά γε, ὦ Σώκρατες, δοκεῖ οὕτω ἠρῆσθαι.

Διττά γάρ, ἦν δ' ἐγώ, τὰ αἷτια· ὅτι τε οὐδεμία πόλις ἐντίμως αὐτὰ ἔχει, ἀσθενῶς ζητεῖται χαλεπὰ ὄντα, ἐπιστάτου τε δέονται οἱ ζητοῦντες, ἄνευ οὐ οὐκ ἂν εὐροῖεν,

-Arrazoi bikoitza da,esan nuen nik.Gauzok ohoretan ez dituen ezein hiritan ahul aurkitzen dira, zailak dira aurkitzen eta.Bigarren,bilakariek zuzendari baten premina dutela;hain bagarik ez lukete aurkituko eta,gaitza bait da aurkitzen eta aurkituz gero,egungo egoeran,ezin konbentzidu litzake hortara zaletuak,harrokeriagatik.Hiri oso bat balitz eta gauzok ohoretan balitu,bilakariak konbentziduko lirateke,eta jarraian eta sendoro bilatutakoak ageri egingo lirateke,behar den bezala.Orain,bada,gehienek ezetsiak eta isilduak,eta bilatzaileen aipu gabekoak,onura dela eta,oztopoak gorabehera,beren balioagatik goretsiak, ez da harritzekoa horrela agertzea.

-Aipu bat besteak ez bezalakoa,esan zuen.Hala ere esan argiago oraintsu esaten ari zinena.Geometria azalen jakintza hor sartzen zenuen,ezta?

-Bai,esan nuen.

-Eta honen hurrengo astronomia.Gero amore eman duzu.

-Dena azkar azaldu beharrean,esan nuen,korapilotu egin naiz.Geometriaren ikerketaren ondoan sakone-rarena dator;eta ikerketa hori barregarria gertatzen delako,alde batera utzi dut,geometriaren hurrengo astronomia ekarriz.

-Ongi diozu,esan zuen.

-Ipin dezagun,esan nuen,laugarren astronomia,orain utzi duguna,hiriak hartzen duenean,egon egingo delako.

-Hori da eta,esan zuen.Eta orain,Sokrates,astro-nomia lar goratu dudalako agirika egin bait didazu, orain zuk opa bezala goratuko dut.Edonori ageri zaio honek gogoa behartzen duela gora begiratzera eta hemengoetatik hangoetara txango egitera.

-Baliteke,esan nuen nik,denentzat horrela izatea, niretzat izan ezik.Nik bestela deritzat.

-Nola,baina?,nik.

-Philosophiatzat jotzen dutenek erabiltzen duten moduan behera so egitera behartzen du osotoro.

-Nola diozu?,esan zuen.

-Ene eritzirako,esan nuen nik,ez da guztiz arrunta goikoak ikasteko zure moduan.Badirudi zure us-

δὴν πρῶτον μὲν γενέσθαι χαλεπὸν, ἔπειτα καὶ γενομένου, ὡς νῦν ἔχει, οὐκ ἂν πείθοντο οἱ περὶ ταῦτα ζητητικοὶ μεγαλοφρονούμενοι. Εἰ δὲ πόλις ὅλη ξυνεπιστατοῖ ἐντίμως ἄγουσα αὐτά, οὗτοι τε ἂν πείθοντο καὶ ξυνεχῶς τε ἂν καὶ ἐντόμως ζητούμενα ἐκφανῆ γένοιτο ὅτι ἔχει· ἔπειτα καὶ νῦν ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀτιμαζόμενα καὶ κολουόμενα, ὑπὸ δὲ τῶν ζητούντων λόγον οὐκ ἔχόντων καθ' ὅτι χρήσιμα, ὅμως πρὸς ἅπαντα ταῦτα βία ὑπὸ χάριτος ἀδξάνεται, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν αὐτὰ φανῆναι.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, τό γε ἐπίχαρι καὶ διαφερόντως ἔχει. Ἄλλὰ μοι σαφέστερον εἰπέ & νῦν δὴ ἔλεγες. Τὴν μὲν γὰρ ποῦ τοῦ ἐπιπέδου πραγματείαν γεωμετρίαν ἐτίθεις.

Ναί, ἦν δ' ἐγώ.

Εἰτά γ', ἔφη, τὸ μὲν πρῶτον ἀστρονομίαν μετὰ ταύτην, ὕστερον δ' ἀνεχώρησας.

Σπεύδων γάρ, ἔφην, ταχὺ πάντα διεξελθεῖν μᾶλλον βραδύων· ἐξῆς γὰρ οὖσαν τὴν βάθους ἀξῆς μέθοδον, ὅτι τῇ ζητήσει γελοῖως ἔχει, ὑπερβάς αὐτὴν μετὰ γεωμετρίαν ἀστρονομίαν ἔλεγον, φορὰν οὖσαν βάθους.

Ὅρθως, ἔφη, λέγεις.

Τέταρτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τιθῶμεν μᾶθημα ἀστρονομίαν, ὡς ὑπαρχούσης τῆς νῦν παραλειπομένης, ἔάν αὐτὴν πόλις μετή.

Εἰκόσ, ἦ δ' ὅς. Καὶ ὅ γε νῦν δὴ μοι, ὦ Σώκρατες, ἐπέπληξας περὶ ἀστρονομίας ὡς φορτικῶς ἐπαινοῦντι, νῦν ἢ σὺ μετέρχει ἐπαινῶ· παντὶ γὰρ μοι δοκεῖ δῆλον ὅτι αὐτὴ γε ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς τὸ ἄνω ὄραν καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθῆνδε ἐκεῖσε ἄγει.

Ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, παντὶ δῆλον πλὴν ἐμοί· ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ οὕτω.

Ἄλλὰ πῶς; ἔφη.

Ὡς μὲν νῦν αὐτὴν μεταχειρίζονται οἱ εἰς φιλοσοφίαν ἀνάγοντες, πάνυ ποιεῖν κάτω βλέπειν.

Πῶς, ἔφη, λέγεις;

tez, inork sapaiko apaingarriak ikusi beharrez burua jasoko balu, eta zerbait begiratuko balu, gogoren begiez ezagutuko lukeela, ez soin-begiez. Baliteke zuk ongi eriztea eta nik arinki. Nik, ordea, ezin dut beste jakintzarik gogoratu, gogora gorantz begira jartzen duenik, izateari eta ikustezinari buruzkoa ez bada. Baina zentzumenez ukigarri den zerbait ikasi nahi bada, aho zabalik gora begira, edo ahoa itxirik beheara begira, diot, horrek ez duela inoiz deus ikasi. Horrelakoen jakintzarik ez bait dago. Holakoetan gogoak gorantz gabe beherantz so egiten du, itsasoz edo lehorrez aratinik igerika.

XI.-Merezitakoa dut, esan nuen; arrazoiz agirika egin didazu. Baina, nola esan duzu astronomia ikasi behar zela, orain ikasten den modura, esaten ditugunen onuraz ikasi nahi badugu?

-Hara! esan nuen. Zeruko izar argiak, zer ikusgarri batetan brodatu daude. Horietarikorik politenak eta zehatzenak badira ere, egiazkoak baino askoz gitxiago dira eta egiazko arintasuna eta gelditasuna, egiazko zenbakian eta egiazko beste irudietan, bata bestearekiko, eta beren barruangoak higitzen diren higierak baino askoz gitxiago. Ok arrazoimenez eta ulermenez usmagarriak dira, ez ikusmenez. Ala ez?

-Inola ere ez, esan zuen.

-Nik esan nuen: zeruko apaingarriok beharrezkoak dira ikasteko haren kausaz, inork Dedalo-ren edo beste edozein maisu edo margolarirenak aurkituko balitu bezalaxe, bikainki eginak eta zehazki marraturik. Eurok ikusita, geometriaz aditua denak esango luke oso fin landuak direla, baina barregarritzat joko luke eurak arretaz ikertzea, berdintasunaren, bikoitzaren edo beste edozein simetriaren egia lortzeko.

-Zer litzateke barregarria?, esan zuen.

-Benetan astronomoa denak ez al duzu uste hauxe egingo lukeela izarren higidura ikusita? Eta pentasatuko du zeruaren eta bertakoen egileak ahalik

Οὐκ ἀγεννώς μοι δοκεῖς, ἦν δ' ἐγώ, τὴν περὶ τὰ ἄνω μάθησιν λαμβάνειν παρὰ σαυτῶ ἢ ἔστι· κινδυνεύεις γὰρ καὶ εἴ τις ἐν ὄροφῃ ποικίλματα θεώμενος ἀνακύπτων καταμανθάνοι τι, ἠγεῖσθαι ἂν αὐτὸν νοήσει, ἀλλ' οὐκ ὄμμασι θεωρεῖν. Ἴσως οὖν καλῶς ἠγεῖ, ἐγὼ δ' εὐηθικῶς. Ἐγὼ γὰρ αὖ οὐ δύναμαι ἄλλο τι νομίσαι ἄνω ποιοῦν ψυχὴν βλέπειν μάθημα ἢ ἐκεῖνο δ' ἂν περὶ τὸ ὄν τε ἦ καὶ τὸ ἀόρατον, ἐάν τέ τις ἄνω κεκηνῶς ἢ κάτω συμμεμικῶς τῶν αἰσθητῶν τι ἐπιχειρῆ μανθάνειν, οὔτε μαθεῖν ἂν ποτέ φημι αὐτόν· ἐπιστήμην γὰρ οὐδὲν ἔχειν τῶν τοιούτων· οὔτε ἄνω, ἀλλὰ κάτω αὐτοῦ βλέπειν τὴν ψυχὴν, καθὼς ἐξ ὑπτιᾶς νέων ἐν γῆ ἢ ἐν θαλάττῃ μανθάνῃ.

XI Δίκην, ἔφη, ἔχω· ὀρθῶς γὰρ μοι ἐπέπληξας. Ἄλλὰ πῶς δὴ ἔλεγες δεῖν ἀστρονομίαν μανθάνειν παρὰ δ' ἂν νῦν μανθάνουσιν, εἰ μέλλοιεν ὀφελίμως πρὸς δ' λέγομεν μαθήσεσθαι;

ᾠδε, ἦν δ' ἐγώ. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ποικίλματα, ἐπεὶ περὶ ἐν ὄρατῷ πεποικιλταί, κάλλιστα μὲν ἠγεῖσθαι καὶ ἀκριβέστατα τῶν τοιούτων ἔχειν, τῶν δὲ ἀληθινῶν πολὺ ἐνδεῖν, ἃς τὸ ὄν τάχος καὶ ἡ οὖσα βραδυτῆς ἐν τῷ ἀληθινῷ ἀριθμῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀληθέσι σχήμασι φορᾶς τε πρὸς ἄλληλα φέρεται καὶ τὰ ἐνόητα φέρει, δ' δὴ λόγῳ μὲν καὶ διανοίᾳ ληπτὰ, ὅψι δ' οὐ· ἢ οὐ οἶει;

Οὐδαμῶς, ἔφη.

Οὐκοῦν, εἶπον, τῆ περὶ τὸν οὐρανὸν ποικιλία παραδείγμασι χρηστῆς τῆς πρὸς ἐκεῖνα μαθήσεως ἕνεκα, ὁμοίως ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐντύχοι ὑπὸ Δαιδάλου ἢ τίνος ἄλλου δημιουργοῦ ἢ γραφέως διαφερόντως γεγραμμένοις καὶ ἐκπεπονημένοις διαγράμμασιν. Ἠγήσαιτο γὰρ ἂν πού τις ἔμπειρος γεωμετρίας, ἰδὼν τὰ τοιαῦτα, κάλλιστα μὲν ἔχειν ἀπεργασίᾳ, γελοῖον μὲν ἐπισκοπεῖν αὐτὰ σπουδῆ ὡς τὴν ἀλήθειαν ἐν αὐτοῖς ληψόμενον ἴσων ἢ διπλασίων ἢ ἄλλης τῆς ὁμοειδούς γεωμετρίας.

eta ederrenak egin dituela. Eta gauaren egunareki-ko simetria, egunena hilekikoaz, hilena urtekikoaz eta beste astroena hauekikoaz eta elkarrekikoaz, ez al du arrarotzat joko, zure ustez, gertatzen direnak beti berdin izatea eta inoiz aldatu ez egitea eta alde edo molde euron egia bilatu nahia? -Hala deritzat, zu orain mintzatzean, esan zuen. -Problemen bidez, esan nuen nik, aztertuko ditugu geometria eta astronomia. Zerukoak utzi egingo ditugu, lehen onuragabea eta orain izaeraz onuratsua den gogoaren atala nondik egin den. -Oso lan neketsua ezartzen diezu astronomoei, oraingoaren aldean. -Nik uste dut, esan nuen, guk berdin jokatuko dugula beste jakintza-gaiekiko, gugandik, legegile garen aldetik, ezer onuratsurik ateratzen bada. XII.-Ba al duzu beste jakintza-gai onuratsurik gogoratzeko? -Ez dut orain horrelakorik, esan zuen. -Uste dudanez, esan nuen nik, ez dago higeria bakarra askotarikoa baizik. Jakitun batek denak aipa ditzake. Guretzat ezagunak bi. -Zeintzuk? -Honi dagokiona, esan nuen nik. -Zein? -Badirudi, esan zuen, begiak astronomiarako eginak direla, belarriak aldaketa armoniarako eta hauek jakintza ahizpak direla elkarrekiko, Pitagorikoek diotenez, Glauko, eta geuk ere bai. Nola diogu, bada? -Horrelaxe, esan zuen. -Lan handia da, esan nuen nik, eta haiek hontaz zer dioten ikusiko dugu eta guk guzti hauekiko gure ikuspuntuari eutsiko diogu. -Zein da bera? -Ez ekitea inoiz haiekiko saiakera amaigabeko bati, guk eta gure ikasleek, eta ez heltzea beti bertara, denok heltzea behar den lekura, oraintsu astronomiagatik esan dugunez. Ez al dakizu armoniari buruz ez dutela besterik egiten? Entzuten diren armoniak eta soinuk neurtzerakoan, alferreko lanak egiten dituzte, astronomek bezala.

Τί δ' οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι; ἔφη.

Τῷ ὄντι δὴ ἀστρονομικόν, ἦν δ' ἐγώ, ὄντα οὐκ οἶε ταυτὸν πείσεσθαι εἰς τὰς τῶν ἀστρων φοράς ἀποβλέποντα; νομεῖν μὲν ὡς οἶόν τε κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ἔργα συστήσασθαι, οὕτω ξυνεστάναι τῷ τοῦ οὐρανοῦ δημιουργῷ αὐτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· τὴν δὲ νυκτὸς πρὸς ἡμέραν ξυμμετρίαν καὶ τούτων πρὸς μῆνα καὶ μηνὸς πρὸς ἑνιαυτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἀστρων πρὸς τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἄτοπον, οἶε, ἡγήσεται τὸν νομίζοντα γίγνεσθαι τε ταῦτα ἀεὶ ὡσαύτως καὶ οὐδαμῇ οὐδὲν παραλλάττειν, σῶμά τε ἔχοντα καὶ δρώμενα, καὶ ζητεῖν παντὶ τρόπῳ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν λαβεῖν;

Ἔμοι γοῦν δοκεῖ, ἔφη, σοῦ νῦν ἀκούοντι.

Προβλήμασιν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, χρώμενοι ὡπερ γεωμετρίαν οὕτω καὶ ἀστρονομίαν μέτιμεν, τὰ δ' ἐν τῷ οὐρανῷ ἔασομεν, εἰ μέλλομεν ὄντως ἀστρονομίας μεταλαμβάνοντες χρήσιμον τὸ φύσει φρόνιμον ἐν τῇ ψυχῇ ἐξ ἀχρήστου ποιήσιν.

Ἡ πολλὰ πλάσιον, ἔφη, τὸ ἔργον ἢ ὡς νῦν ἀστρονομεῖται προστάτεις.

Οἴμαι δέ γε, εἶπον, καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστάξιν ἡμᾶς, ἕαν τι ἡμῶν ὡς νομοθετῶν ὄφελος ἦ.

XII Ἀλλὰ γὰρ τι ἔχεις ὑπομνήσαι τῶν προσηκόντων μαθημάτων;

Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γ' οὕτως.

Οὐ μὴν ἐν, ἀλλὰ πλείω, ἦν δ' ἐγώ, εἶδη παρέχεται ἡ φορά, ὡς ἐγῶμαι. Τὰ μὲν οὖν πάντα ἴσως ὅστις σοφὸς ἔξει εἶπειν· ἀ δὲ καὶ ἡμῖν προφανῆ, δύο.

Ποῖα δὴ;

Πρὸς τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἀντίστροφον αὐτοῦ.

Τὸ ποῖον;

Κινδυνεύει, ἔφην, ὡς πρὸς ἀστρονομίαν δμματα πέπηγεν, ὡς πρὸς ἑναρμόνιον φράν ὄτα παγήναι, καὶ αὐταὶ ἀλλήλων ἀδελφαὶ τινες αἰ ἐπιστήμαι εἶναι, ὡς οἱ τε Πυθαγόρειοι

-Bai horixe,jainkoengatik!.Barregarria bai,esan zuen.Ez dakit zeintzu hots-lerrokada aipatuz eta belarriak luzatuz auzokoen berbaroa entzuteko bezala.Batzuk diote erdian hots bat entzuten dutela,eta hauxe dela bitarterik txikiena,beronekin neurtzen dutela;beste batzuk,aldiz,lehen entzundakoen berdina dela;bai batzuk,bai besteek belarria gogoa baino behinago egiten dute.

-Zuk,ordea,esan nuen nik,hiritar jatortzat dituzu haiek eragozpenak jarri eta frogatzen dituztenak,ziriekin bihurrituz.Azalpen hau handiagotzeko plaktroaz egindako ukaldiak,egiten dizkieten salaketak,hariak ezetza edo soinu handiegia ateratzen dutelako,irudi hori baztertu egiten dut eta hon-taz ez dut hitzik egin nahi,ziur;bai,ordea,oraintsu armoniagatik esandakoei buruz.Astronomian ari direnek bezalaxe egiten bait dute.Belarrietaratz-en diren synphonietan zenbakiak bilatzen dituzte.Baina ez dakusate beste problemarik,hau da,zeintzu zenbaki armonikoak diren,zeintzu ez,eta zergatik diren hala batzu eta besteak.

-Harritzeko lan handia,esan zuen.

-Onuratsua,bai,esan nuen nik,ederraren eta onaren bilaketarako,baina alferra,bestela egiten bada.

-Noski,esan zuen.

XIII.-Ene ustez,esan nuen nik,ikusi ditugun guztien ikasketa egingo balitz,elkarrekiko dituzten lokarrietara eta jatorrira iristen dela,eta ondorioz elkarren arteko gauza amankomunak ateratzen direla,eta nahi ditugunetara garamatzala ikerketa honek,eta ez dugula alferrik egiten;bestela jai dukegu.

-Nik ere bai eritzi berbera dut.Baina lan itzelaz mintzatzen zara,Sokrates.

--Hasierako lanaz,esan nuen nik,ala zeinetaz mintzatzen zara?Ez al dakigu gauza guzti hauek ikasi behar den arauaren hasiera direla?Ez al deritzozu horietan dihardutenak dialektiko trebeak direla?
-Ez horixe,Zeus-engatik!,esan zuen,nik aurkitu ditudanetatik banaka batzu izan ezik.

-Baina,orduan,erantzun nion,hizketaldi bat egin eta jarraitzeko gai ez direnek inoiz jakingo dutela,jakin beharrezkotzat jotzen dugunetik ezer?

φασι και ημεις, ὁ Γλαύκων, συγχωροῦμεν· ἢ πῶς ποι-
οῦμεν ;

Οὕτως, ἔφη.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ πολὺ τὸ ἔργον, ἐκείνων
πενσόμεθα πῶς λέγουσι περὶ αὐτῶν και εἴ τι ἄλλο πρὸς
τούτοις· ἡμεῖς δὲ παρὰ πάντα ταῦτα φυλάξομεν τὸ ἡμέ-
τερον.

Ποῖον ;

Μὴ ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μανθάνειν
οὐς θρέψομεν, και οὐκ ἐξήκον ἐκείσε ἀεὶ, οἱ πάντα δεῖ
ἀφήκειν, οἶον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονομίας ἐλέγομεν· ἢ οὐκ
οἶσθ' ὅτι και περὶ ἀρμονίας ἕτερον τοιοῦτον ποιοῦσιν ; τὰς
γὰρ ἀκουόμενας αὖ συμφωνίας και φθόγγους ἀλλήλοισ ἀνα-
μετροῦντες ἀνήνυτα, ὥσπερ οἱ ἀστρονόμοι, πονοῦσιν.

Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη, και γελοῖως γε, πυκνώματ' ἄττα
ὀνομάζοντες και παραβάλλοντες τὰ ὄντα, οἶον ἐκ γειτόνων
φωνῆν θηρεύομενοι. οἱ μὲν φασιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσφ
τινὰ ἤχην και σμικρότατον εἶναι τοῦτο διάστημα, ᾧ μετρη-
τέον, οἱ δὲ ἀμφισβητοῦντες ὡς ὅμοιον ἤδη φθεγγομένων,
ἀμφοτέρω ὄντα τοῦ νοῦ προστησάμενοι.

Σὺ μὲν, ἦν δ' ἐγώ, τοὺς χρηστοὺς λέγεις τοὺς ταῖς
χορδαῖς πράγματα παρέχοντας και βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν
κολλόπων στρεβλοῦντας. Ἴνα δὲ μὴ μακροτέρα ἢ εἰκὼν
γίγνηται πλήκτρῳ τε πληγῶν γιγνομένων και κατηγορίας
πέρι και ἐξαρνήσεως και ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς
εἰκόνοσ και οὐ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνοὺσ οὐσ
ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ ἀρμονίας ἐρήσεσθαι. Ταῦτόν γὰρ
ποιοῦσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ· τοὺσ γὰρ ἐν ταύταισ
ταῖσ συμφωνίαισ ταῖσ ἀκουόμεναισ ἀριθμοὺσ ζητοῦσιν,
ἀλλ' οὐκ εἰσ προβλήματα ἀνίσαισ, ἐπισκοπεῖν τίνεσ ἐξύμ-
φωνοὶ ἀριθμοὶ και τίνεσ οὐ, και διὰ τί ἐκάτεροι.

Δαιμόνιον γὰρ, ἔφη, πρᾶγμα λέγεις.

Χρήσιμον μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ τε και
ἀγαθοῦ ζήτησιν, ἄλλωσ δὲ μεταδιωκόμενον ἄχρηστον.

Εἰκόσ γ' ἔφη.

-Inondik ere ez.

-Orduan, Glauko, ez al da arau hau dialektikan bu-
rutzen dena? Eta hau ulergarria izanik, ikusmenak
ez al du imitatzen? Ikusmen honegatik diogu bizi-
dunak ikusten saiatzen dela, eta haien ondoren i-
zarrak eta azkenik eguzkia bera. Orobat, gizon bat,
zentzumenez inola baliatu gabe, arrazoiketaren
bidez, gauza bakoitzaren muina aztertzen ari dene-
an, ez bada gelditzen adimen hutsez ona zer den
argitu baino lehen, ulergarriaren azken mugaraino
heltzen da, bestea ikusgarriaren azken mugara hel-
tzen den antzera.

-Bai, horixe da, esan zuen.

-Eta? Honi ez diozu deitzen ibilera dialektikoa?

-Baietz, ba!

-Nik esan nuen, lokarriak askaturik (hartzuloakoak),
ilunpeetatik irudietara eta argitara aldaturik,
lurpetik eguzkitara eroanik eta bertan oraindino
bizidunak, landareak eta eguzki-distira ikusteko
gauza ez izanik, uretan euren irudi jainkozkoak e-
ta izakien itzalak ikusten ditu; ez, ordea, eguzki-
tako irudia baizik ez den argi horren itzalik. Az-
tertu ditugu antze haien ikasketa orok indar hau
du eta gogoak duen onena izakien onena ikustera
darama, gorputzaren organorik bikainena mundu i-
kusgarri eta gorpuzdun hontakorik argienaren i-
kusketan jartzen dela, lehentxoago ikusi dugunez.

-Berdin ulertzen dut nik, esan zuen. Halere, ulertz-
eko guztiz gaitza iruditzen zait. Bestalde, ukatz-
en gaitza bada. Dena den, gauza hortaz hitz egiteko
dugun aukera bakarra da eta, behin eta berriro e-
kiteko aukera dukegu, onar dezagun gauza hauek o-
rainsu esandako modura direla, goazen araura be-
rtara, eta iker dezagun hasierarako egin dugun be-
zala. Esan, bada, zelakoa den dialektikarako indarra
zenbatetan banatzen den eta zeintzu bideak. Horre-
txek bait dira, ene ustez, bertara eramango gaituz-
tenak, eta bertantxe ibili dabilenari bideko atse-
den aldia eta bukaera gertatuko zaio.

-Glauko adiskidea, esan nuen nik, ez zara gauza i-
zango niri jarraitzeko. Niri ezerk ez dit boronda-
tea deuseztuko. Zuk ez dakuskezu onaren irudirik,

XIII Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ τούτων πάντων ὦν διεληλύθαμεν μέθοδος ἐάν μὲν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων κοινωνίαν ἀφίκηται καὶ ξυγγένειαν, καὶ ξυλλογισθῆ ταῦτα ἢ ἔστιν ἀλλήλοις οἰκεῖα, φέρειν τι αὐτῶν εἰς ἃ βουλόμεθα τὴν πραγματείαν καὶ οὐκ ἀνόνητα πονεῖσθαι, εἰ δὲ μή, ἀνόνητα.

Καὶ ἐγώ, ἔφη, οὕτω μαντεύομαι. Ἄλλὰ πάμπολυ ἔργον λέγεις, ὦ Σώκρατες.

Τοῦ προοιμίου, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τίνοσ λέγεις; ἢ οὐκ ἴσμεν ὅτι πάντα ταῦτα προοιμίᾳ ἔστιν αὐτοῦ τοῦ νόμου ὃν δεῖ μαθεῖν; οὐ γάρ που δοκοῦσι γέ σοι οἱ ταῦτα δεινοὶ διαλεκτικοὶ εἶναι.

Οὐ μὰ τὸν Δι', ἔφη, εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὦν ἐγώ ἐντετύχηκα.

Ἄλλ' ἤδη, εἶπον, οἱ μὴ δυνατοὶ ὄντες δοῦναι τε καὶ ἀποδέξασθαι λόγον εἴσεσθαι ποτέ τι ὦν φάμεν δεῖν εἶδέναι;

Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοῦτό γε.

Οὐκοῦν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, οὗτος ἤδη αὐτός ἐστιν ὁ νόμος ὃν τὸ διαλέγεσθαι περαίνει; ὃν καὶ ὄντα νοητὸν μιμοῖτ' ἂν ἢ τῆς ὕψεως δύνάμεις, ἦν ἐλέγομεν πρὸς αὐτὰ ἤδη τὰ ζῶα ἐπιχειρεῖν ἀποβλέπειν καὶ πρὸς αὐτὰ (τά) ἄστρα τε καὶ τελευταῖον δὴ πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιον. Οὕτω καὶ ὅταν τις τῷ διαλέγεσθαι ἐπιχειρῆ ἄνευ πασῶν αἰσθήσεων διὰ τοῦ λόγου ἐπ' αὐτὸ ὃ ἔστιν ἕκαστον ὁρμᾶν, καὶ μὴ ἀποστῆ πρὶν ἂν αὐτὸ ὃ ἔστιν ἀγαθὸν αὐτῆ νοήσῃ λάβῃ, ἐπ' αὐτῷ γίγνεται τῷ τοῦ νοητοῦ τέλει, ὥσπερ ἐκεῖνος τότε ἐπὶ τῷ τοῦ ὄρατοῦ.

Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

Τί οὖν; οὐ διαλεκτικὴν ταύτην τὴν πορείαν καλεῖς;

Τί μήν;

Ἡ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, λύσις τε ἀπὸ τῶν δεσμῶν καὶ μεταστροφή ἀπὸ τῶν σκιῶν ἐπὶ τὰ εἶδωλα καὶ τὸ φῶς καὶ

benetako ona baizik,uste dudanez.Egiazki hala de-
nentz,orain ezin erakus daiteke;bai,ordea,zerbait
hurbila,ezta?

-Baita.

-Eta baita dialektikaren indarrak ere bakarrik a-
girian jar diezaiokeela oraintsu esandakoez adi-
tuari eta ez beste ezein bidek.

-Eta honek ere merezi du onartzea,esan zuen.

-Hona,bada,esan nuen nik,inork ukatuko ez diguna.
Ez dago eta,beste zientziarik,gauza bakoitzaren
esentzia nolakoa den metodoz osotoro sakontzen
saiatzen denik.Beste gainerako antze guztiak gi-
zonen aburuez eta gurariez dira edo soilik landu
dira gauzak sortzeko edo egiteko edo gauza mate-
rialeak eta asmatuzkoak erabiltzeko.Enparauak,es-
an dugunez,esentziari heltzen diotenak,hau da,ge-
ometriari eta beronekikoak ikusi dugu nola izate-
aren beren ezagumenak amets baten antza duen,i-
tzarrik ikusteko gauzezak,gauza ukiezinei buruz
hypotesietara beharturik,eurei buruz arrazoi bat
emateko gai ez direla.Printzipiotzat,ez dazagun
gauza bat hartzen bada,azkena eta bitartekoak lo-
tzen ez dakigun bat,alegia,zein bide dugu batera-
tze hortatik jakintza ateratzeko?

-Bat ere ez,berak.

XIV.-Hortaz,esan nuen nik,metodo dialektikoa ba-
karrik,hypotesiak baztertuz,hartara heltzen da.
Printzipio hortara zinez heltzeko;izan ere,berak
bakarrik halako lokatz zikinetik darakartza go-
goaren begiak poliki poliki gorantz bultzatuz,hor-
tako aipatu antzeak lagun eta lagungarritzat
behar dituela.Sarritan jakintza esan diegu erabi-
leragatik;baina beste izen bat beharko lukete,e-
ritziena baino argiago eta jakintza baino il-
unago.Lehen arlo hortan adimenezko ezagutza onar-
tu dugu.Nire ustez,behintzat,ez dago izenaz ezta-
baidarik,aukeratu ditugun gauza handi hauei bu-
ruzko azterketan.

-Ezta,esan zuen.Aski zaigu gure pentsakera adie-
raziko duen izena.

-Nik esan nuen,gorago egin dugunez egin behar.Le-
henengo atalari zientzia deitu,bigarrenari adime-

ἐκ τοῦ καταγείου εἰς τὸν ἥλιον ἐπάνοδος, καὶ ἐκεῖ πρὸς μὲν τὰ ζβᾶ τε καὶ φυτὰ καὶ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἔτι ἀδυναμία βλέπειν, πρὸς δὲ τὰ ἐν ὕδασι φαντάσματα θεῖα καὶ σκιάς τῶν ὄντων, ἀλλ' οὐκ εἰδώλων σκιάς δι' ἑτέρου τοιούτου φωτὸς ὡς πρὸς ἥλιον κρίνειν ἀποσκιαζομένας, πᾶσα αὕτη ἢ πραγματεία τῶν τεχνῶν ἃς διήλθομεν αὐτήν ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ἐπαναγωγὴν τοῦ βελτίστου ἐν ψυχῇ πρὸς τὴν τοῦ ἀρίστου ἐν τοῖς οὖσι θέαν, ὥσπερ τότε τοῦ σαφεστάτου ἐν σώματι πρὸς τὴν τοῦ φανοτάτου ἐν τῷ σωματοειδεῖ τε καὶ ὄρατῷ τόπῳ.

Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ἀποδέχομαι οὕτω. Καίτοι παντάπασί γέ μοι δοκεῖ χαλεπὰ μὲν ἀποδέχεσθαι εἶναι, ἄλλον δ' αὖτὸν τρόπον χαλεπὰ μὴ ἀποδέχεσθαι. Ὅμως δὲ (οὐ γὰρ ἐν τῷ νῦν παρόντι μόνον ἀκουστέα, ἀλλὰ καὶ αὐθις πολλάκις ἐπανιτέον) ταῦτα θέντες ἔχειν ὡς νῦν λέγεται, ἐπ' αὐτὸν δὴ τὸν νόμον ἴωμεν, καὶ διέλθωμεν οὕτως ὥσπερ τὸ προοίμιον διήλθομεν. Λέγε οὖν τίς ὁ τρόπος τῆς τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμεως, καὶ κατὰ ποῖα δὴ εἶδη διέστηκεν, καὶ τίνες αὖ ὁδοί· αὐταὶ γὰρ ἂν ἦδη, ὡς ἔοικεν, αἱ πρὸς αὐτὸ ἄγουσαι εἶεν, οἱ ἀφικομένῳ ὥσπερ ὁδοῦ ἀνάπαυλα ἂν εἴη καὶ τέλος τῆς πορείας.

Οὐκέτ', ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε Γλαύκων, οἷός τ' ἔσει ἀκολουθεῖν· ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπολίποι· οὐδ' εἰκόνα ἂν ἔτι οὐ λέγομεν ἴδοις, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀληθές, ὃ γε δὴ μοι φαίνεται. Εἰ δ' ὄντως ἢ μή, οὐκέτ' ἄξιον τοῦτο δισχυρίζεσθαι· ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ τοιοῦτόν τι ἰδεῖν, ἰσχυρίστέον. Ἡ γάρ;

Τί μὴν;

Οὐκοῦν καὶ ὅτι ἢ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις μόνη ἂν φήνειεν ἐμπείρῳ ὄντι ὄν νῦν δὴ διήλθομεν, ἄλλη δὲ οὐδαμῆ δυνατόν;

Καὶ τοῦτ', ἔφη, ἄξιον δισχυρίζεσθαι.

Τόδε γοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, οὐδεὶς ἡμῖν ἀμφισβητήσει λέγουσιν ὡς αὐτοῦ γε ἐκάστου πέρι ὃ ἔστιν ἕκαστον (οὐκ) ἄλλη τις ἐπιχειρεῖ μέθοδος δδῶ περι παντὸς λαμβάνειν. Ἄλλ' αἱ μὲν

na, hirugarrenari sinismena eta laugarrenari aieru; azken bieie eritzia. Lehenengo bikoteari ulermena. Eritzia sortzeari buruzkoa, adimena esentziari buruzkoa. Esentzia sortzearekiko dena, adimena eritziarekiko dena, jakintza sinismenarekiko eta adimen-ezagutza aieruarekiko. Gauzen bateratasunari eta maila bakoitzean banaketa bikoitzari buruz, eritziarenari eta adimenarenari buruz utz dezagun arazoa alde batetara, Glauko, orain artekoa baino mila aldiz luzeago diren hitzaldietan sartu ez egiteko.

-Beste gauzetan, aldiz, esan zuen, jarraitu ahal dudan neurrian, bat nator. Esentziari ekiten dionaren hitzaldiari dialektikoa diotsazu. Ekiten ez dionagatik, ostera, diozu gauza baten ulermen gitxiago duela eta bere buruari eta besteri aditzera emateko gauzez dela?

-Nola ukatu?, esan zuen.

-Onari dagokionez berdin. Inork ezin badu azaldu onaren ideia hitzez, besteetatik bereiziz, borrokaaldian bezala obiekzioen obiezioz, bere frogak agertzeko, ez antza denez, izan denez baizik. Ez bada heltzen eragozpen hauen azkenera logika hutsezinari esker, ez duzu esango holakoak ona ezagutzen duela berean, ez beste ezein on, aitzitik onaren irudiren bat bereganatzen duela, eritziz, ez jakintzaz, eta oraingo bere bizitzaldia ametsa eta loa baizik ez dela; mundu hontan itzartu baino arinago Hades-a joan beharko duela, betiko lo egiteko.

-Zeus-engatik!, esan zuen berak, gauza guzti hauek ozenki esango ditut.

-Baina, zure ikasleok, hitzez elikatzen eta hazten dituzunok, egitez hazi behar bazenitu, ez zenuke onartuko, nik bezalaxe, arrazoimenik gabe eta adimenik gabe, hirian agintari gerta zitezten, arazorik handienen jaun eta jabe.

-Ezta hurrik eman ere, esan zuen.

-Aginduko zenieke honako hezkuntza hontaz baliatzeke, hau da, beren buruak jakitun antzo itantzeke eta erantzuteke gauza egingo dituen hezkuntzaz?

-Egingo nuke, esan zuen, zure antzera.

ἄλλαι πῖσαι τέχναι ἢ πρὸς δόξας ἀνθρώπων καὶ ἐπιθυμίας εἶσιν ἢ πρὸς γενέσεις τε καὶ συνθέσεις, ἢ πρὸς θεραπείαν τῶν φουομένων τε καὶ συντιθεμένων ἅπασαι τετράφαται· αἱ δὲ λοιπαί, ὡς τοῦ ὄντος τι ἔφαμεν ἐπιλαμβάνεσθαι, γεωμετρίας τε καὶ τὰς ταύτη ἐπομένας, ὁρῶμεν ὡς ὄνειρώτους μὲν περὶ τὸ ὄν, ὕπαρ δὲ ἀδύνατον αὐταῖς ἰδεῖν, ἕως ἂν ὑποθέσει χρώμεναι ταύτας ἀκινήτους ἕως. μὴ δυνάμεναι λόγον διδόναι αὐτῶν. Ὡ γὰρ ἀρχὴ μὲν ἴ μὴ οἶδεν, τελευτὴ δὲ καὶ τὰ μεταξὺ ἕξ οὐ μὴ οἶδεν συμπλέκται, τίς μὴχανὴ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν ποτὲ ἐπιστήμην γενέσθαι;

Οὐδεμία, ἢ δ' ὄς.

XIV Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος μόνῃ ταύτῃ πορεύεται, τὰς ὑποθέσεις ἀναίρουσα. ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἵνα βεβαιώσῃται, καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωυγμένον ἡρέμα ἔλκει κοί· ἀνάγει ἄνω, συνερίθους καὶ συμπεριαγωγούς χρωμένῃ αἰς διήλθομεν τέχναις· ὡς ἐπιστήμας μὲν πολλάκις προσηίπομεν διὰ τὸ ἔθος, δέονται δὲ ὀνόματος ἄλλου, ἐναργεστέρου μὲν ἢ δόξης, ἀμυδροτέρου δὲ ἢ ἐπιστήμης· διάνοιαν δὲ αὐτὴν ἐν γε τῷ πρόσθεν πίου ὀρισάμεθα· ἔστι δ', ὡς ἔμοι δοκεῖ, οὐ περὶ ὀνόματος ἀμφισβήτησις, οἷς τοσοῦτων περὶ σκέψις ὄσων ἡμῖν πρόκειται.

Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη· ἀλλ' ἴ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν σαφηνεῖα λέγει ἐν ψυχῇ.

Ἄρῃσκει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ τὸ πρότερον, τὴν μὲν πρώτην μοῖραν ἐπιστήμην καλεῖν, δευτέραν δὲ διάνοιαν, τρίτην δὲ πίστιν καὶ εἰκασίαν τετάρτην· καὶ ξυναμφότερα μὲν ταῦτα δόξαν, ξυναμφότερα δ' ἐκεῖνα νόησιν· καὶ δόξαν μὲν περὶ γένεσιν, νόησιν δὲ περὶ οὐσίαν· καὶ ἴ τι οὐσία πρὸς γένεσιν, νόησιν πρὸς δόξαν, καὶ ἴ τι νόησις πρὸς δόξαν, ἐπιστήμην πρὸς πίστιν καὶ διάνοιαν πρὸς εἰκασίαν· τὴν δ' ἐφ' οἷς ταῦτα ἀναλογίαν καὶ διαίρεσιν διχῆ ἑκατέρου, δοξαστοῦ τε καὶ νοητοῦ, ἕδμεν, ὦ Γλαῦκον, ἵνα

-Eta iruditzen zaizu,esan nuen nik,dialektika guretza ikasketen azken maila dela,eta beraren ginetik ezin ezar daitekeela egokiro besterik eta gure aldetik ikasi beharrekoen azken helburua jarri dugula?

-Baiki,esan zuen berak.

XV.-Beste banaketa bat egin behar duzu,esan nuen nik,nori emango dizkiegun ikasketa hauek eta nola.

-Argi dago,bai,esan zuen.

-Gogoratzen al zaizu nola egin dugun agintarien lehen aukeraketa?

-Nola ez?,berak.

-Orain beste gauza bat,esan nuen nik,nolako giza-kiak aukeratu behar diren.Lehenengo eta behingizonik sendoenak eta adoretuenak aukeratu behar direla,eta ahal bezainbatean itxurarik onenekoak. Horrez gainera,izakera handikoak eta atseginekoak ez ezik,berez heziera honi dagozkionen jabe direnak ere bai bilatu behar dira.

-Azal itzazu.

-Lagun zorioneko,esan nuen nik,ikasketarako zorrotasuna zor zaie eta ez astuntasuna,gogoak nekatzenago bait dira ikasketa handietan soinketan baino.Berezkoagoa bait dute nekea,berezkoa eta ez gorputzarekikoaren berdina.

-Egia,esan zuen.

-Oroimena behar dute eta baita lanazetasun handi-bortitza ere.

-Nolatan uste duzu gizonak gorputzeko lanak egin eta halako ikasketa burutuko lukeela?

-Inondik inora ere ez,ongi hornidua egon ezik.

-Gaurko gaitza,esan nuen nik,eta philosophia ohererik gabe geratu bada hortan datza,lehen esan bezala;ez zaizkiola behar bezalako duintasunez lotzen.Ez lukete bereganatu behar badaezpadakoek,zintzoek baizik.

-Nola?,esan zuen.

-Lehendabizi,esan nuen,philosophiari ez zaio hurbildu behar ikasteko gurari makalez;batetik behargina behar da izan;bestetik behargin ez.Hau noiz gertatzen den?Gizon bat soinketa zalea eta

μη ἡμᾶς πολλαπλασιῶν λόγων ἐμπλήση ἢ ὅσων οἱ παρεληλυθότες.

Ἄλλὰ μὴν ἔμοιγ', ἔφη, τά γε ἄλλα, καθ' ὅσον δύναμαι ἔπεσθαι, ἔξυδοκεῖ.

Ἡ καὶ διαλεκτικὸν καλεῖς τὸν λόγον ἐκάστου λαμβάνοντα τῆς οὐσίας; καὶ τὸν μὴ ἔχοντα, καθ' ὅσον ἂν μὴ ἔχη λόγον αὐτῷ τε καὶ ἄλλῳ διδόναι, κατὰ τοσοῦτον νοῦν περὶ τούτου οὐ φήσεις ἔχειν;

Πῶς γὰρ ἂν, ἢ δ' ὅς, φαίην;

Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ὁσαύτως· ὅς ἂν μὴ ἔχη διορίσασθαι τῷ λόγῳ ἀπὸ τῶν ἄλλων πάντων ἀφελῶν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν, καὶ ὅσπερ ἐν μάχῃ διὰ πάντων ἐλέγχων διεξιῶν, μὴ κατὰ δόξαν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν προθυμούμενος ἐλέγχειν, ἐν πᾶσι τούτοις ἀπτότι τῷ λόγῳ διαπορεύηται, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν φήσεις εἰδέναι τὸν οὕτως ἔχοντα οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν, ἀλλ' εἴ πῃ εἰδῶλου τινὸς ἐφάπτεται, δόξῃ, οὐκ ἐπιστήμῃ ἐφάπτεσθαι, καὶ τὸν νοῦν βίον δνευροπολοῦντα καὶ ὑπνώττοντα, πρὶν ἐνθάδε ἐξεγρέσθαι, εἰς Ἄιδου πρότερον ἀφικόμενον τελῶς ἐπι καταδαρθάνειν.

Νῆ τὸν Δία, ἢ δ' ὅς, σφόδρα γε πάντα ταῦτα φήσω.

Ἄλλὰ μὴν τοὺς γε σαυτοῦ παιδας, οὓς τῷ λόγῳ τρέφεις τε καὶ παιδεύεις, εἴ ποτε ἔργῳ τρέφοις, οὐκ ἂν ἐάσαις, ὡς ἐγῶμαι, ἀλόγους ὄντας ὅσπερ γραμμᾶς, ἄρχοντας ἐν τῇ πόλει κυρίους ἰδὼν μεγίστων εἶναι.

Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη.

Νομοθετήσεις δὴ αὐτοῖς ταύτης μάλιστα τῆς παιδείας ἀντιλαμβάνεσθαι, ἐξ ἧς ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπισημονέστατα οἷοί τ' ἔσονται;

Νομοθετήσω, ἔφη, μετὰ γε σοῦ.

Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγώ, ὅσπερ θριγκὸς τοῖς μαθημασιν ἢ διαλεκτικῇ ἡμῖν ἐπάνω κείσθαι, καὶ οὐκέτ' ἄλλο τούτου μάθημα ἀνωτέρω δρθῶς ἂν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἔχειν ἡδὴ τέλος τὰ τῶν μαθημάτων;

ehiza zalea bada,eta gorputzarekikoak oro gogara egiten baditu;ikasteko,ordea,gogorik ez badu ezta solasaldirako eta bilaketarako ere eta hauetariko guztiak gorroto baditu.Makala ere bai,lanzaletasunaren alderantzizkoa.

-Egia galantak esaten dituzunak,esan zuen.

-Eta egiari buruz,esan nuen nik,ez al dugu zauritutzat joko gogo,gurata egindako okerra gorroto badu,gaizki hartzen badu okerra beragan eta haserrez besterengan,baina nahi izan gabekoa gogara onartzen badu,eta ezjakintzat agerraraziz gero haserretzen ez bada,basatxerriaren antzera pozarren bere ezjakinean zikinduz?

-Bai,noski,esan zuen.

-Neurribideari buruz,aldiz,esan nuen nik,kemenari gogo-handitasunari eta birtutearen beste alderdiei buruz,ez da gitxiago begiratu behar gogo bada-ezpadakoa eta jatorra.Inork hauek zaintzen ez badaki,gizabanakoak edo hiriak,ahulez eta badaezpadakoez ahanzten da.

-Benetan halaxe da,esan zuen.

-Gu,esan nuen nik,guzti hauei itzuri behar gatzazkie.Gizon gorputzez ongi hazitakoak eta zentzudunak gertatzen baditugu ikasketa eta ariketa hon tarako,zuzenbideak ez digu akatsik aurkituko,hiria eta hiri-zaingoa gaizkatuko ditugu.Baina bestelako gizonak gertatzen baditugu,alderantzizkoa jazoko da eta philosophia are barregarriago agerraraziko dugu.

-Lotsagarria litzateke,esan zuen.

-Horixe,esan nuen.Baina neroni ere barregarri jarri dut ene burua.

-Zer,bada?,esan zuen.

-Ahantzi egin zait,esan nuen nik,jolasean ari girela eta lar biziro hitz egin dudala.Mintzatu ahala philosophia ukan dut gogoan eta arrazoirik gabe iraindua ikusirik haserretu egin naiz eta iruditu zait honen zergatia direnekin sumindurik biziki samar hitz egin dut.

-Ezta,esan zuen,Zeus-engatik!,niri ,entzule honi iruditzen zaidanez.

-Baina bai niri,hiztun honi,esan nuen.Ez ahantzi

Ἔμοιγ', ἔφη.

XV Διανομή τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ λοιπὸν σοι, τίσιν ταῦτα τὰ μαθήματα δώσομεν καὶ τίνα τρόπον.

Δήλον, ἔφη.

Μέμνησαι οὖν τὴν προτέραν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων, οἷους ἐξελέξαμεν;

Πῶς γάρ, ἦ δ' ὅς, οὔ;

Τὰ μὲν ἄλλα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἐκείνας τὰς φύσεις οἷου δεῖν ἐκλεκτέας εἶναι· τοὺς τε γὰρ βεβαιοτάτους καὶ τοὺς ἀνδρειοτάτους προαιρετέον, καὶ κατὰ δύναμιν τοὺς εὐειδεστάτους· πρὸς δὲ τούτοις ζητητέον μὴ μόνον γενναίους τε καὶ βλοσυροὺς τὰ ἦθη, ἀλλὰ καὶ αἰτῆδε τῆ παιδείᾳ τῆς φύσεως πρόσφορα ἐκτέον αὐτοῖς.

Ποῖα δὲ διαστέλλει;

Δριμύτητα, ὦ μακάριε, ἔφην, δεῖ αὐτοῖς πρὸς τὰ μαθήματα ὑπάρχειν, καὶ μὴ χαλεπῶς μανθάνειν· πολὺ γάρ τοι μᾶλλον ἀποδειλιῶσι ψυχὰς ἐν ἰσχυροῖς μαθήμασιν ἢ ἐν γυμνασίοις· οἰκειότερος γάρ αὐταῖς ὁ πόνος, ἴδιος, ἀλλ' οὐ κοινὸς ὢν μετὰ τοῦ σώματος.

Ἀληθῆ, ἔφη.

Καὶ μνήμονα δὴ καὶ ἄρρατον καὶ πάντη φιλόπονον ζητητέον· ἢ τίνοι τρόπον οἶει τὰ τε τοῦ σώματος ἐβελήσειν τινὰ διαπονεῖν καὶ τοσαύτην μάθησίν τε καὶ μελέτην ἐπιτελεῖν;

Οὐδένα, ἦ δ' ὅς, ἐάν μὴ παντάπασί γ' ἦ εὐφυής.

Τὸ γοῦν νῦν ἀμάρτημα, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ ἀτιμία φιλοσοφία διὰ ταῦτα προσπέπτωκεν, ὃ καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι οὐ κατ' ἀξίαν αὐτῆς ἄπτονται· οὐ γὰρ νόθους ἔδει ἄπτεσθαι, ἀλλὰ γνησίους.

Πῶς; ἔφη.

Πρῶτον μὲν, εἶπον, φιλοπονία οὐ χολὸν δεῖ εἶναι τὸν ἀψόμενον, τὰ μὲν ἡμίσεια φιλόπονον, τὰ δ' ἡμίσεια ἄπονον. Ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τις φιλογυμναστῆς μὲν καὶ φιλόθερος

lehenengo hautaketan zaharrak aukeratu ditugula, baina hemen ez dagoela haientzat lekurik. Solon-i ez zaio sinistu behar esaten duenean agure batek ainitz gauza ikas dezakeela; bizkorrago ikasiko luke arineketan. Gaztetan ikasten dira lan handi eta askotariko guztiak.

-Beharrik.

XVI.-Umetan ikasi behar dira aritmetika, geometria eta dialektika baino arinago ikasi beharreko jakintza guztiak. Ume direnei azaldu behar zaie nola ikasi, ez derrigorrez, ematen den irakaspenaren mamina.

-Zer, bada?

-Ez delako egoki, aske denak ezein ikasgai zerbitzari moduan ikastea. Gorputz-lanek, bada, indarrez eginikoez ez diote gorpützari kalterik ekartzen; baina ez dago derrigorrezko lanik gogoan geratzen denik.

-Egia, esan zuen.

-Beraz, ene gazte bikaina, esan nuen, ez ezazu erabil indarrik umeekin; aitzitik haz itzazu atsegin ez, hobeki ikus dezazun nolakoa den bakoitza izakeraz.

-Zuzen zaude, esan zuen.

-Ez al zaizu gogoratzen, esan nuen nik, nola esan genuen umeak gudura zaldi-gainean bidali behar direla; babesturik ikus dezaten, eta hurretik ikusi beharko luketela, eta odola dastarazi behar zaiela txakurtxoei bezala?

-Bai, gogoratzen zait, esan zuen.

-Lan eta ikasketa eta arrisku hauetan azkarrena agertzen dena nola edo hala bereizi egingo duzu.

-Zein adinetan?, esan zuen

-Haurrek, esan nuen nik, gymnasiako ariketa egin beharrekoak uzten dituztenean. Bizpahiru urtetako aldi hontan ezin bait dute besterik ezer egin. Neke-lanak eta loa ikasketen etsaiak. Froga bat, eta ez txikiena, da hau xe, nola dagoen bakoitza ariketa gymnastikoetan.

-Nola ez, bada?, esan zuen.

-Aldi honen ondoren, esan nuen nik, hogeigarren ur-

ἢ καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος φιλοπονῆ, φιλομαθῆς δὲ μή, μηδὲ φιλήκοος μηδὲ ζητητικός, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῆ· χωλὸς δὲ καὶ ὁ τάναντία τούτου μεταβεβηκὸς τὴν φιλοπονίαν.

Ἄληθέστατα, ἔφη, λέγεις.

Οὐκοῦν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ἦν δ' ἐγώ, ταῦτόν τοῦτο ἀνάπτηρον ψυχὴν θήσομεν, ἢ ἂν τὸ μὲν ἐκούσιον ψευδὸς μισῆ καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτὴ τε καὶ ἐτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῆ, τὸ δ' ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχεται καὶ ἀμαθιανούσᾳ που ἀλισκομένη μὴ ἀγανακτῆ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥσπερ θηρίου θειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται;

Παντά||πασι μὲν οὖν, ἔφη.

Καὶ πρὸς σωφροσύνην, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς μέρη οὐχ ἥκιστα δεῖ φυλάττειν τὸν νόθον τε καὶ τὸν γνήσιον. Ὄταν γὰρ τις μὴ ἐπίστηται τὰ τοιαῦτα σκοπεῖν καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις, λανθάνουσι χωλοῖς τε καὶ νόθοις χρώμενοι πρὸς ὃ τι ἂν τύχωσι τούτων, οἱ μὲν φίλοις, οἱ δὲ ἄρχουσι.

Καὶ μάλα, ἔφη, οὕτως ἔχει.

Ἡμῖν δὴ, ἦν δ' ἐγώ, πάντα τὰ τοιαῦτα διευλαβητέον· ὥς ἂν μὲν ἀρτιμελεῖς τε καὶ ἀρτίφρονες ἐπὶ τοσαύτην μάθησιν καὶ τοσαύτην ἀσκησιν κομίσαντες παιδεύωμεν, ἢ τε δίκη ἡμῖν οὐ μέμψεται αὐτὴ, τὴν τε πόλιν καὶ πολιτεῖαν σώσομεν, ἄλλοίους δὲ ἄγοντες ἐπὶ ταῦτα τάναντία πάντα καὶ πρᾶξομεν καὶ φιλοσοφίας ἔτι πλείω γέλωτα καταντλήσομεν.

Αἰσχρὸν μεντᾶν εἶη, ἦ δ' ὄς.

Πάνυ μὲν οὖν, εἶπον· γελοῖον δ' ἐγώ γε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἔοικα παθεῖν.

Τὸ ποῖον; ἔφη.

Ἐπελαθόμεν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπαίζομεν, καὶ μᾶλλον ἐντεινάμενος εἶπον. Λέγων γὰρ ἅμα ἔβλεψα πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἰδὼν προπεπηλακισμένην ἀναξίως ἀγανακτῆσας

tera iritsi direnek besteeek baino ohore handiagok hartuko dituzte;heziketan nahas-mahas egindako ikasketak hurrei sailkaturik erakutsiko zaizkie, kolpe batez ohar daitezten ikasketen elkarren arteko hartu-emanaz eta izakiaren naturaz.

-Egiten direnetan ikasketa hau da bakarrik ziurra, esan zuen.

-Eta dialektikaren izakeraren frogarik handiena. Baterako ikuspegia duena dialektika da, bestela ez -Zurekin bat nator.

-Gauza hauek zuk egin beharko zenituzke, esan nuen nik, eta hortan adituak, ikasketetan iraunkorrek, iraunkorrek guduan eta osterantzeko lege-aginduetan, hogei eta hamargarren urtera iritsitakoan, aukeratu beharko dituzu eta ohore handiagoetara igoerazi eta bilatu, dialektikaren bidez frogatuz, begien edo beste zentzumenen laguntzarik gabe, nor den gauza egiaren indarrez izatera bertara heltzeko. Hementxe zaintze-lan handia, ene lagun.

-Zer dela eta?, esan zuen.

-Ez duzu ikusten, esan nuen nik, gaur egun dialektikak jasaten duen kaltea, eta norainokoa den?

-Zein kalte?, esan zuen.

-Lege-haustez beteta, esan nuen nik.

-Bai, zinez, esan zuen.

-Eurok jasaten dutenari harritzekoa deritzozu eta ez diezu barkatzen?

-Zertan dira barkakizun?, esan zuen.

-Bai, esan nuen nik, seme izun bat, esaterako, aberaski handien artean hazita, famili handikoa, eta mihi labanekoen artean hazita, gizon egiten denean, konturatzen da ez dela esandako gurasoengandikoa, egiazko gurasoak aurkitu ezinik. Igarriko zenieke zuritzaileekiko eta gezurrezko gurasoekiko haren sentimenduei, suposaketa ezagutu baino lehenago eta ezagutu ondoko unean? Nire susmoak entzun gura dituzu?

-Bai, gura dut, esan zuen.

XVII.-Suposatzen dut, esan nuen, aitaganako eta amaganako lotsa handiagoa litzatekeela eta baita gezurrezko aitamenganakoa ere, lausengatzaileenganakoa baino; ez lituzkeela hainbestearino gitxie-

μοι δοκῶ καὶ ὡσπερ θυμῶθεις τοῖς αἰτίοις σπουδαιότερον εἶπειν ἃ εἶπον.

Ὁδὸ μὰ τὸν Δι', ἔφη, οὐκ οὐκ ὡς γ' ἐμοὶ ἀκροατῆ.

Ἄλλ' ὡς ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ, βήτορι. Τόδε δὲ μὴ ἐπιλανθάνωμεθα, ὅτι ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ ἐκλογῇ πρεσβύτας ἐξελέγομεν, ἐν δὲ ταύτῃ οὐκ ἐγχωρήσει. Σόλωνι γάρ οὐδὲ πειστέον ὡς γηράσκων τις πολλὰ δυνατὸς μανθάνειν, ἀλλ' ἦττον ἢ τρέχειν, νέων δὲ πάντες οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πολλοὶ πόνοι.

Ἀνάγκη, ἔφη.

XVI Τὰ μὲν τοίνυν λογισμῶν τε καὶ γεωμετριῶν καὶ πάσης τῆς προπαιδείας, ἦν τῆς διαλεκτικῆς δὲ προπαιδευθῆναι, παισὶν οὐσι χρὴ προβάλλειν, οὐχ ὡς ἐπάναγκες μαθεῖν τὸ σχῆμα τῆς διδαχῆς ποιουμένων.

Τί δὴ;

Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν μάθημα μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ μανθάνειν. Οἱ μὲν γάρ τοι σῶματος πόνοι βία πονοῦμενοι χεῖρον οὐδὲν τὸ σῶμα ἀπεργάζονται, ψυχῆ δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα.

Ἀληθῆ, ἔφη.

Μὴ τοίνυν βία, εἶπον, ὦ ἄριστε, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀλλὰ παύζοντάς τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἶός τ' ἦς καθορᾶν ἐφ' ὃ ἕκαστος πέφυκεν.

Ἐχει δὲ λέγεις, ἔφη, λόγον.

Ὁδοὺν μνημονεύεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔφαμεν τοὺς παῖδας εἶναι ἀκτέον ἐπὶ τῶν ἵππων θεωρούς, καὶ ἕαν που ἀσφαλὲς ἦ, προσακτέον ἐγγὺς καὶ γευστέον αἵματος, ὡσπερ τοὺς σκύλακας;

Μέμνημαι, ἔφη.

Ἐν πᾶσι δὴ τούτοις, ἦν δ' ἐγώ, τοῖς τε πόνοις καὶ μαθήμασι καὶ φόβοις ὃς ἂν ἐντρεχέστατος ἀεὶ φαίνεται, εἰς ἀριθμὸν τινα ἐγκριτέον.

tsiko behartsuak balira,ez litzatekeela izango haientzat hain gogorra hitzetan eta ekintzetan, gauza handietan ez liekeela hainbeste entzungor egingo gurasoei,egia ezagutu gabe egon zeneko al-dian lausengatzaileei egin zienaren aldean.

-Hala dirudi,esan zuen.

-Bere egoera ezagutu eta,susmoa dut,gurasoengana-ko lotsa biziagotuko litzateke,mihi labanekoenganakoa gitxituko,lehengo al-dian ez bezala entzungo bait lituzke,haien esanetara agirian biziko litzatekeela,ez litzateke gehiago arduratuko hontaz eta gezurrezko gurasoez,izakeraz ezer egiteko gai ez balitz.

-Gertatutakoak esaten dituzula, dirudi,esan zuen.

Baina,nondik nora ezartzen zaie irudi hau dialektikari ematen zaienei?

-Hara.Gauza zuzenen eta ederren aburuak ditugu u-metatik,gurasoen aburuak,eta hauek jarraitzeko eta ohoratzeko ohitura dugu.

-Bai,hala da.

-Badaude beste ohitura batzu hauen aurkakoak,atse ginak,gure gogoia lausengatzen dutenak eta berengana erakartzen dutenak,eta gizonak konbentziduten ez dituztenak,arruntak direlako.Halere,ohoretan dituzte,aitamenak direla eta gurasoek betetzen dituztelako.

-Halaxe da.

-Eta zer?,esan nuen nik.Honelako gizonari galde egiten zaio:zer da ederra?Eta legegileari entzundakoa erantzuten duenean,askotan eta era askotara eztabaidatu eta ederra ez dela lotsagarria baino ederragoa esatera daramazu.Zuzena dela eta,ona dela eta berdin ohoretan zituen gauzetan.Honen ondorioz,zer uste duzu egingo duela lotsari eta menpekotasunari dagozkienetan?

-Nahi eta ez,esan zuen,bere lotsa eta menpekotasuna ez dira berdin izango.

-Baina,esan nuen nik,gauza hauek ohoragarriak eta bere baitakotzat jotzen ez dituztenak,eta egizkoak aurki ez dituztenak,zein beste bizikerari atxikiko zaio,lausengatzaileenari ez bada?

Ἐν τίνι, ἔφη, ἡλικίᾳ;

Ἡνίκα, ἦν δ' ἐγώ, τῶν ἀναγκαίων γυμνασίων μαθίσκονται· οὗτος γάρ ὁ χρόνος, ἐάντε δύο ἐάντε τρία ἔτη γίγνηται, ἀδύνατός τι ἄλλο πρᾶξαι· κόποι γάρ καὶ ὕπνοι μαθήμασι πολέμιοι. Καὶ ἅμα μία καὶ αὕτη τῶν βασάνων οὐκ ἐλαχίστη, τίς ἕκαστος ἐν τοῖς γυμνασίοις φανεῖται.

Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη.

Μετὰ δὴ τοῦτον τὸν χρόνον, ἦν δ' ἐγώ, ἐκ τῶν εἰκοσιετῶν οἱ προκριθέντες τιμᾶς τε μείζους τῶν ἄλλων οἴσονται, τὰ τε χυδὴν μαθήματα παισὶν ἐν τῇ παιδείᾳ γενόμενα τούτοις συνακτέον εἰς σύνοψιν οἰκειότητος ἀλλήλων τῶν μαθημάτων καὶ τῆς τοῦ ὄντος φύσεως.

Μόνη γοῦν, εἶπεν, ἡ τοιαύτη μάθησις βέβαιος, ἐν οἷς ἀν ἐγγένηται.

Καὶ μεγίστη γε, ἦν δ' ἐγώ, πείρα διαλεκτικῆς φύσεως καὶ μὴ· ὁ μὲν γὰρ συνοπτικὸς διαλεκτικός, ὁ δὲ μὴ οὐ.

Ξυνοιομαί, ἦ δ' ὅς.

Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δεήσει σε ἐπισκοποῦντα οἷον ἀν μάλιστα τοιοῦτοι ἐν αὐτοῖς ὄσι καὶ μόνιμοι μὲν ἐν μαθήμασι, μόνιμοι δ' ἐν πολέμῳ καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, τούτους αὖ, ἐπειδὴν τὰ τριάκοντα ἔτη ἐκβαίνοσιν, ἐκ τῶν προκρίτων προκρινάμενον εἰς μείζους τε τιμᾶς καθιστάναι καὶ σκοπεῖν, τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει βασανίζοντα τίς δμμάτων καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσεως δυνατὸς μεθιέμενος ἐπ' αὐτὸ τὸ ἐν μετ' ἀληθείας ἵναί. Καὶ ἐνταῦθα δὴ πολλῆς φυλακῆς ἔργον, ὃ ἔταίρα.

Τί μάλιστα; ἦ δ' ὅς.

Οὐκ ἐννοεῖς, ἦν δ' ἐγώ, τὸ νῦν περὶ τὸ διαλέγεσθαι κακὸν γιγνόμενον ὅσον γίγνεται;

Τὸ ποῖον; ἔφη.

Παρανομίας που, ἔφην ἐγώ, ἐμπίμπλαται.

Καὶ μάλα, ἔφη.

Θαυμαστὸν οὖν τι οἶει, εἶπον, πάσχειν αὐτούς, καὶ οὐ ξυγγινώσκεις;

-Bestela,esan zuen,ezin daiteke.

-Legearekiko zintzo izan eta,nik uste,lege-hausle agertuko da.

-Besterik ezin.

-Hagaitik ez dago arrazoizkorik horrela dialektikari ematen direnengan,eta oraintsu nioenez,guztiz barkagarri dira?

-Eta errukarriak,esan zuen.

-Urrikalmen hori hogei eta hamar urtekoengan sor ez dadin ez al duzu kontuz ibili behar,dialektikara bultzatu baino lehen?

-Ziur baietz,esan zuen berak.

-Ez al da arreta handia eta bakarra,gazte diren garaian dialektika euroi dastaraztea?Uste dut zu ohartu zarela gaztetxoek dialektika lehen aldiz dastatu dutenean,jolas bezala erabiltzen dutela, Kontradioziotan erabiltzen dutela beti eta aurka egiten dietenak halakotu eta berek ere besteei aurka egiten dietela.Eta atsegin dute,txakurtxoek bezala,hurbiltzen zaizkienei beti oratuz eta urrakadak eginez.

-Oso atsegin dute,esan zuen.

-Eta eurak asko nahasi eta aurkalarriak eurak nahasi ondoren,azkar eta bortizki iristen dira lehengorik ezer ez sinisterra.Hortik eurai eta philosophia osoari jenderaen artean izen txarra datorkie.

-Egia borobilak,esan zuen.

-Zaharragotu,esan nuen nik,eta ez du nahi izango mania hortan parte hartzerik;aitzitik,egia bilatzeko eztabaidatu nahi duena halakotuko du,atsegin hartzearren jolas moduan egiten duena baino gehiago;bera ere neurribidetsuago gertuko da eta bere lanbidea desohoretu beharrean ohoretsuago egingo du.

-Hizpidean zaude,esan zuen.

-Puntu hau ikutu baino lehenago,arretagatik,ez al nuen esaten ez direla onartu behar dialektikan zentzudunak eta bareak izan ezik,eta gaur ez bezala,ez zaiola utzi behar hartaritzen lehenengo datorrenari eta ezetariko jarrerarik ez dakarrenari?

Πῆ μάλιστα; ἔφη.

Ὅσον, ἦν δ' ἐγώ, εἴ τις ὑποβολιμαῖος τραφεῖη ἐν πολλοῖς μὲν χρήμασι, πολλῶ δὲ καὶ μεγάλῳ γέλλει καὶ κόλαξι πολλοῖς, ἀνὴρ δὲ γενόμενος αἰσθοῖτο ὅτι οὐ τούτων ἐστὶ τῶν φασκόντων γονέων, τοὺς δὲ τῶ ὄντι γεννήσαντας μὴ εὔροι, τοῦτον ἔχεις μαντεύσασθαι πῶς ἂν διατεθεῖη πρὸς τε τοὺς κόλακας καὶ πρὸς τοὺς ὑποβαλομένους ἐν ἐκείνῳ τε τῶ χρόνῳ ᾧ οὐκ ἴδει τὰ περὶ τῆς ὑποβολῆς, καὶ ἐν ᾧ αὐτὸς ἴδει; ἢ βούλει ἐμοῦ μαντευομένου ἀκοῦσαι;

Βούλομαι, ἔφη.

XVII Μαντεύομαι τοίνυν, εἶπον, μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν ἂν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους δοκοῦντας ἢ τοὺς κολακεύοντας, καὶ ἦττον μὲν ἂν περιδεῖν ἐνδεεῖς τινος, ἦττον δὲ παράνομόν τι δράσαι ἢ εἰπεῖν εἰς αὐτούς, ἦττον δὲ ἀπειθεῖν τὰ μεγάλα ἐκείνοις ἢ τοῖς κόλαξιν, ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ ἀληθές μὴ εἰδείη.

Εἰκός, ἔφη.

Αἰσθόμενος τοίνυν τὸ ὄν, μαντεύομαι αὐτὸ περὶ μὲν τούτους ἀνεῖναι ἂν τὸ τιμᾶν τε καὶ σπουδάζειν, περὶ δὲ τοὺς κόλακας ἐπιτεῖναι, καὶ πείθεσθαι τε αὐτοῖς διαφέρωντος ἢ πρότερον; καὶ ζῆν ἂν ἤδη κατ' ἐκείνους, ζυνόντα αὐτοῖς ἀπαρακαλύπτως, πατρὸς δὲ ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων ποιουμένων οἰκείων, εἰ μὴ πάνυ εἴη φύσει ἐπιεικής, μέλειν τὸ μηδέν.

Πάντ', ἔφη, λέγεις οἷά περ ἂν γένοιτο. Ἄλλὰ πῆ πρὸς τοὺς ἀπτομένους τῶν λόγων αὕτη φέρει ἢ εἰκόν;

Τῆδε. Ἔστι που ἡμῖν δόγματα ἐκ παιδῶν περὶ δικαίων καὶ καλῶν, ἐν οἷς ἐκτεθράμμεθα ὅσπερ ὑπὸ γονεῶσι, πειθ-αρχοῦντές τε καὶ τιμῶντες αὐτά.

Ἔστι γάρ.

Ὅδοκον καὶ ἄλλα ἐναντία τούτων ἐπιτηδεύματα ἡδονὰς ἔχοντα, ἃ κολακεύει μὲν ἡμῶν τὴν ψυχὴν καὶ ἔλκει ἐφ' αὐτά, πείθει δ' οὐ τοὺς καὶ δπηροῦν μετρίους· ἀλλ' ἐκεῖνα

-Bai, ederkī, esan zuen.

XVIII.-Dialektikaren etengabeko ariketak, beste e-zer egiten ez duenak gorputzarekiko gymnasia ari- ketek dirauten artean, egin beharko ditu, halako bi urtez?

-Sei edo lau urte, diozu?

-Ez ahantzi, bost esan duzu. Honen ondoren berriro harako hartzulo hartara jeitsieraziko dituzu eta agindu egingo diezu guduarekikoen eta gazteekiko- en buru izateko, experientziaz ere besteak baino berantkorrago izan ez daitezten. Gauza hauekin igarriko diezu alde guztietatik erakargarrien aur- ean sendo ote dirauten ala aztoraturik ote diren. -Zenbateko aldia jartzen duzu hortarako?, esan zu- en berak.

-Hamabost urte, esan nuen nik. Berrogei eta hamar- garren urtera iritsi eta bizirik dirautenak eta denean lanetan eta jakintzetan onenak direnak az- kenera eramanak izango dira, eta behartuak izango, gogoaren begia zabaltzera eta denei argia damaien hontara begiratzera; ona bere hortan ikusi eta hartaz baliatuko dira, ereduaz bezala, gizabanakoak eta eurak enparau bizitzaldian bakoitza bere al- dian araupetzeko. Beren aldirik gehiena philosoph- iari emanaz, beren aldia datorrenean arazo politi- koetan ahalegin handiagoak eginez eta agintari i- zanez, hiriarengatik, ez gauza ohoregarritzat, pre- minazkotzat hartuz baizik, beste batzu beti heziz hirizaingoan ordezkatzeko, zorientzuen izaroetara bizitzera doazela. Hiriak oroitarriak eta opari publikoak eskainiko dizkie, daimonei bezala, Pitiak utz baleza, edo osterantzean gogo zorientzuen eta jainkotiarrei bezala.

-Agintari ederrak, halafede, Sokrates!, egin zuen. I- rudigileak ez lituzke hain ederrak egingo.

-Eta baita andre agintariak ere, Glauko, esan nuen nik. Ez uste, bada, esan dudana gizonezkoen gehiago dagokienik andrazkoen baino. Behintzat, izakeraz egokiak sortu direnak.

-Zuzen diozu, esan zuen, gauza guztiak andrazkoen- tzat berdinak eta amankomunak badira.

-Orduan, zer?, esan nuen nik. Onar ezazu guk ez du-

τιμῶσι τὰ πάτρια καὶ ἐκαίνοις πειθαρχοῦσιν.

Ἔστι ταῦτα.

Τί οὖν ; ἦν δ' ἐγώ· ὅταν τὸν οὕτως ἔχοντα ἔλθῃν ἐρώ-
τημα ἔρηται· Τί ἐστι τὸ καλόν, καὶ ἀποκριναμένου δ τοῦ
νομοθέτου ἤκουεν ἐξελέγχῃ δ λόγος, καὶ πολλάκις καὶ πολ-
λαχῇ ἐλέγχων εἰς δόξαν καταβάλλῃ ὡς τοῦτο οὐδὲν μᾶλλον
καλὸν ἢ αἰσχρόν, καὶ περὶ δικαίου δσαύτως καὶ ἀγαθοῦ καὶ
ἃ μάλιστα ἦγεν ἐν τιμῇ, μετὰ τοῦτο τί οἶει ποιήσειν αὐτὸν
πρὸς αὐτὰ τιμῆς τε πέρι καὶ πειθαρχίας ;

Ἄνάγκη, ἔφη, μήτε τιμᾶν ἔτι ὁμοίως μήτε πείθεσθαι.

Ὅταν οὖν, ἦν δ' ἐγώ, μήτε ταῦτα ἠγῆται τίμια καὶ
οἰκεῖα ὥσπερ πρὸ τοῦ, τὰ τε ἀληθῆ μὴ εὐρίσκη, ἔστι πρὸς
ὁποῖον βίον ἄλλον ἢ τὸν κολακεύοντα εἰκότως προσχω-
ρήσεται ;

Οὐκ ἔστιν, ἔφη.

Παράνομος δῆ, οἶμαι, δόξει γεγενῆσθαι ἐκ νομίμου.

Ἄνάγκη.

Οὐκοῦν, ἔφην, εἰκόσ τὸ πάθος τῶν οὕτω λόγων ἀπτο-
μένων καί, δ ἄρτι ἔλεγον, πολλῆς συγγνώμης ἄξιον ;

Καὶ ἔλεου γ', ἔφη.

Οὐκοῦν ἵνα μὴ γίγνηται δ ἔλεος οὗτος περὶ τοὺς τρια-
κοντούτας σοι, εὐλαβουμένῳ παντὶ τρόπῳ τῶν λόγων
ἀπτέον ;

Καὶ μάλ', ἦ δ' ὅς.

Ἄρ' οὖν οὐ μία μὲν εὐλάβεια αὕτη συχὴ, τὸ μὴ νέους
ὄντας αὐτῶν γεύεσθαι ; οἶμαι γάρ σε οὐ λεληθέναι ὅτι οἱ
μειρακίσκοι, ὅταν τὸ πρῶτον λόγων γεύωνται, ὡς παιδιῶ
αὐτοῖς καταχρῶνται, ἀεὶ εἰς ἀντιλογίαν χρώμενοι, καὶ
μιμούμενοι τοὺς ἐξελέγχοντας αὐτοὶ ἄλλους ἐλέγχουσι,
χαίροντες ὥσπερ σκυλάκια τῷ ἔλκειν τε καὶ σπαράττειν τῷ
λόγῳ τοὺς πλησίον ἀεὶ.

Ἐπερφυδὸς μὲν οὖν, ἔφη.

Οὐκοῦν ὅταν δῆ πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ἐλέγξωσιν, ὑπὸ πολ-
λῶν δὲ ἐλεγχθῶσι, σφόδρα καὶ ταχὺ ἐμπίπτουσι εἰς τὸ

gula hiriari eta hirigintzari buruzko gurari hu-
tsik;aitzitik,gaitza bada ere,daitekeena da,hain
zuzen ere,esan dugunez benetako philosophoek hi-
rian agintzen dutenean,batek edo batzuk,egungo o-
horeak ezesten dituzte,eta ez gizon aske baten ez
ezeren duintzat dituzte;eginbeharraren eta beron-
engandiko ohoreen axolaz daude,eta zuzentasuna
gauzarik handientzat eta beharrezkoentzat dute,
haren zerbitzuan jarri,goraipatu eta era hortara
antolatuko dute beren hiria?

-Nola?,esan zuen.

-Gure hirian,esan nuen nik,hamargarren urtera i-
risten direnak oro zelaietara bidaliko dira,beren
haurrak harturik gaurko ohituretatik kanpora,gu-
rasoen ohiturak ere bait dira,beren lege-ohiture-
tan haziko dituzte,hau da,lehen esandakoetan.Ho-
nela azkarki eta errazki eratuko dituzte hiria e-
ta esan dugun hiri-zaingoa bera,sortzen den hiria
zoriontsu eginez eta ongiez betez?

-Baiki,esan zuen.Eta,ene ustez,Sokrates,ongi azal
du duzu nola sortu litekeen,sortuko bada.

-Nahikoa hitz egin dugu,esan nuen nik,hiri honi
eta bere antzeko gizonari buruz.Argi bait dago
nolakoa izan behar den,gure eritzien arauera.

-Argi dago,esan zuen,zuk esan bezala,amaierara i-
ritsiak gara.

μηδέν ἡγεῖσθαι ὄντιον πρότερον· καὶ ἐκ τούτων δὴ αὐτοὶ
τε καὶ τὸ ὄλον φιλοσοφίας περὶ εἰς τοὺς ἄλλους διαβέ-
βληνται.

Ἄληθέστατα, ἔφη.

Ὁ δὲ δὴ πρεσβύτερος, ἦν δ' ἐγώ, τῆς μὲν τοιαύτης
μανίας οὐκ ἂν ἐθέλοι μετέχειν, τὸν δὲ διαλέγεσθαι ἐθέλοντα
καὶ σκοπεῖν τάληθές μᾶλλον μιμῆσεται ἢ τὸν παιδίας
χάριν παίζοντα καὶ ἀντιλέγοντα, καὶ αὐτὸς τε μετριώτερος
ἔσται καὶ τὸ ἐπιτήδευμα τιμιώτερον ἀντὶ ἀτιμοτέρου
ποιήσει.

Ὁρθῶς, ἔφη.

Οὐκοῦν καὶ τὰ προειρημένα τούτου ἐπ' εὐλαβείᾳ πάντα
προεῖρηται, τὸ τὰς φύσεις κοσμίους εἶναι καὶ στασίμους
οἷς τις μεταδώσει τῶν λόγων, καὶ μὴ ὡς νῦν ὁ τυχὼν καὶ
οὐδὲν προσήκων ἔρχεται ἐπ' αὐτό;

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

XVIII Ἄρκετ δὴ ἐπὶ λόγων μεταλήψει μείναι ἐνδελεχῶς
καὶ ξυντόμως μηδὲν ἄλλο πράττοντι, ἀλλ' ἀντιστρόφως γυμνα-
ζομένῳ οἷς περὶ τὸ σῶμα γυμνασίοις, ἔτη διπλάσια ἢ τότε;

Ἐξ, ἔφη, ἢ τέτταρα λέγεις;

Ἄμέλει, εἶπον, πέντε θές. Μετὰ γὰρ τοῦτο καταπι-
παστέοι ἔσονται σοὶ εἰς τὸ σπῆλαιον πάλιν ἐκεῖνο, καὶ
ἀναγκαστέοι ἄρχειν τὰ τε περὶ τὸν πόλεμον καὶ ὅσαι νέων
ἀρχαί, ἵνα μὴδ' ἐμπειρίᾳ ὑστερῶσι τῶν ἄλλων· καὶ ἔτι καὶ
ἐν τούτοις βασανιστέοι εἰ ἐμμενοσὶν ἐλκόμενοι πάν||ταχόσε
ἢ τι καὶ παρακινήσουσι.

Χρόνον δέ, ἢ δ' ὅς, πόσον τοῦτον τίθης;

Πεντεκαίδεκα ἔτη, ἦν δ' ἐγώ. Γενομένων δὲ πεντηκον-
τουτῶν τοὺς διασωθέντας καὶ ἀριστεύσαντας πάντα πάντη
ἐν ἔργοις τε καὶ ἐπιστήμαις πρὸς τέλος ἤδη ἀκτέον, καὶ
ἀναγκαστέον ἀνακλιναστας τὴν τῆς ψυχῆς ἀγῆν εἰς αὐτὸ
ἀποβλέψαι τὸ πᾶσι φῶς παρέχον, καὶ ἰδόντας τὸ ἀγαθὸν
αὐτό, παραδειγματι χρωμένους ἐκείνῳ, καὶ πόλιν καὶ

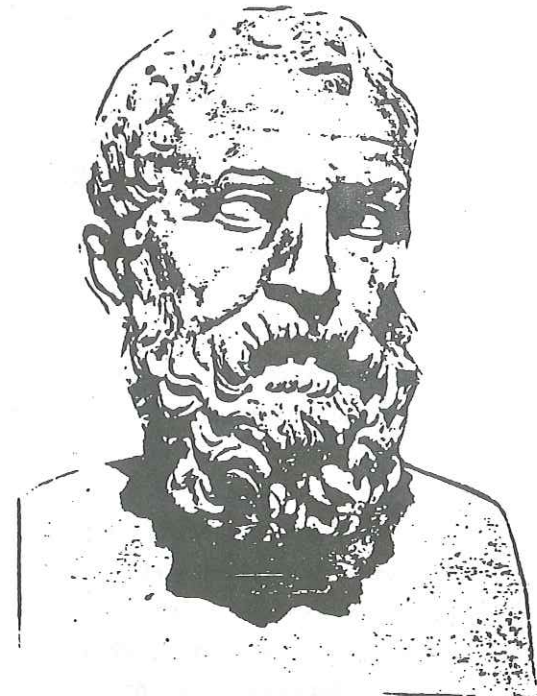
OHARRAK

67. orrialdea.....SOLON

γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

(22 D)

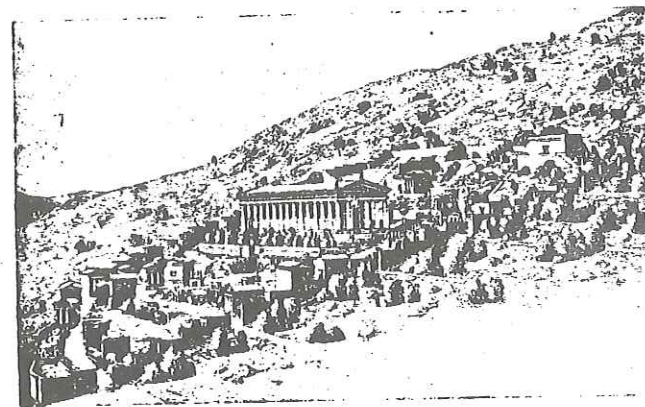
Zahartuz noa etengabe ainitz gauza ikasiz.

OHARRAK

75. orrialdea.....PYTHIA

Delphos-ko Apolo-ren jauretxeko abadesa.Lurreko zirrikitu baten ganean,hiru hankako baten ganean eserita,lurpetik zetorren lurrinak,ereinotza mamurtuz,zorabiaturik geratzen zen.Egoera hortan Pythiak nahasirik esaten zituen hitzez apaizek orakuloak atontzen zituzten.

Delphos-ko jauretxea(Pomtow-ek berregina)

βιώτας και ἑαυτοῦς κοσμεῖν τὸν ἐπιλοιπὸν βίον ἐν μέρει ἑκάστους, τὸ μὲν πολὺ πρὸς φιλοσοφίᾳ διατρίβοντας, ὅταν δὲ τὸ μέρος ἦκη, πρὸς πολιτικοῖς ἐπιταλαιπωροῦντας καὶ ἄρχοντας ἑκάστους τῆς πόλεως ἕνεκα, οὐχ ὡς καλὸν τι, ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον πράττοντας, καὶ οὕτως ἄλλους ἀεὶ παιδεύσαντας τοιοῦτους, ἀντικαταλιπόντας τῆς πόλεως φύλακας, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντας οἰκεῖν· μνημεῖα δ' αὐτοῖς καὶ θυσίας τὴν πόλιν δημοσίᾳ ποιεῖν, ἐὰν καὶ ἡ Πυθία ξυναναιρῆ, ὡς δαίμοσιν, εἰ δὲ μή, ὡς εὐδαίμοσι τε καὶ θεοῖς.

Παγκάλους, ἔφη, τοὺς ἄρχοντας, ὃ Σώκρατες, ὡπερ ἀνδριαντοποιὸς ἀπειργασαί.

Καὶ τὰς ἀρχούσας γε, ἦν δ' ἐγὼ, ὃ Γλαύκων· μηδὲν γάρ τι οἴου με περὶ ἀνδρῶν εἰρηκέναι μᾶλλον ἢ εἴρηκα ἢ περὶ γυναικῶν, ὅσαι ἂν αὐτῶν ἱκαναὶ τὰς φύσεις ἐγγίγνωνται.

Ὅρθως, ἔφη, εἴπερ ἴσα γε πάντα τοῖς ἀνδράσι κοινωνήσουσιν, ὡς διήλθομεν.

Τί οὖν; ἔφη· ξυγχωρεῖτε περὶ τῆς πόλεως τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν ἡμᾶς εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὰ μὲν, δυνατὰ δὲ πῃ, καὶ οὐκ ἄλλη ἢ εἴρηται, ὅταν οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται, ἢ πλείους ἢ εἷς, ἐν πόλει γενόμενοι τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίας, τὸ δὲ ὄρθον περὶ πλείστου ποιησάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμᾶς, μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον, καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε καὶ αὐξόντες αὐτὸ διασκευώρωσονται τὴν ἑαυτῶν πόλιν;

Πῶς; ἔφη.

Ὅσοι μὲν ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δεκετῶν ἐν τῇ πόλει, πάντας ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς ἀγρούς, τοὺς δὲ παιδᾶς αὐτῶν παραλαμβάνοντες ἐκτὸς τῶν νῦν ἡθῶν, ἢ καὶ οἱ γονῆς ἔχουσι, θρέψωνται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νόμοις, οἷσιν οἷοις διεληλύθαμεν τότε· καὶ οὕτω τάχιστα

τε καὶ βῆστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἦν ἐλέγομεν, κατα-
στάσαν αὐτὴν τε εὐδαιμονήσῃν καὶ τὸ ἔθνος ἐν ᾧ ἂν ἐγγέ-
νηται πλείστα δνήσῃν;

Πολύ γ', ἔφη· καὶ ὡς ἂν γένοιτο, εἴπερ ποτὲ γίγνοιτο,
δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εἶ εἰρηκέναι.

Οὐκοῦν ἄδην ἤδη, εἶπον ἐγώ, ἔχουσιν ἡμῖν οἱ λόγοι περὶ
τε τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ δμοίου ταύτῃ ἀνδρός; δηλὸς
γάρ που καὶ οὗτος οἷον φήσομεν δεῖν αὐτὸν εἶναι.

Δηλὸς, ἔφη· καὶ ὑπερ ἐρωτῆς, δοκεῖ μοι τέλος ἔχειν.

LEKU-PERTSONEN

<u>izenak</u>	<u>orrialdeak</u>
Agamenon.....	35
Dedalo.....	51
Hades.....	31-61
Homero.....	21
Palamedes.....	35
Pitagorikoak.....	53
Pitia.....	75
Solon.....	67
Troia.....	35